

European
Credit Transfer System

ECT(A)S VODIČ ZA NASTAVNIKE I STUDENTE

ECT(A)S VODIČ ZA NASTAVNIKE I STUDENTE

SADRŽAJ

Predgovor.....	3
UVOD.....	4
Šta je Bolonjski proces?.....	4
Ko je uključen?	4
Razvoj Bolonjskog procesa	4
OSNOVNI POJMOVI EC(A)TS-a.....	7
KLJUČNI DOKUMENTI ECT(A)S-a.....	15
KLJUČNE OSOBE U ECT(A)S-u	18
MJERENJE OPTEREĆENJA	19
ECT(A)S KROZ KOMINIKEE	23
SMJERNICE	26
BIBLIOGRAFIJA.....	28
PRILOG: KLJUČNI DOKUMENTI ECT(A)S SISTEMA	30

Predgovor

Ovaj ECT(A)S – vodič za studente i nastavnike na Internacionalnom univerzitetu Travnik predstavlja svojevrsni priručnik koji treba da pomogne studentima i nastavnicima u provedbi nastavnog procesa. Studentima će pomoći u što lakšem prilagođavanju na ECT(A)S, a nastavnicima u kreiranju, izvođenju i opisu svojih nastavnih jedinica, kao i cjelokupnog nastavnog procesa.

Naime, ECT(A)S (*The European Credit Transfer and Accumulation System*) je veoma bitan u kontekstu provedbe Bolonjskog procesa u Evropskom prostoru visokog obrazovanja – EHEA (*European Higher Education Area*). Internacionalni univerzitet Travnik od 2010. godine na svim fakultetima i studijskim programima primjenjuje Evropski sistem prijenosa bodova (ECTS), no u ovom Vodiču uvodimo novi termin Evropski sistem prijenosa i akumulacije bodova (ECT(A)S) kojem ćemo posvetiti posebnu pažnju. Jednim dijelom bavit ćemo se idejom ECT(A)S-a, ali najviše prostora posvetit ćemo provedbi ECT(A)S-a na). Internacionalnom univerzitetu Travnik.

Temeljna premlisa ovog uputstva o primjeni ECT(A)S-a zasnovana je na stvaranju konzistentnog, lako provodivog, nedvosmislenog i upotrebljivog sistema kojim će se jasno precizirati vrijednosti bodova ECT(A)S-a za svaku nastavnu jedinicu, semestar, akademsku godinu ili cjelokupni program kojeg diplomant završava.

Svi fakulteti Internacionalnog univerziteta Travnik već su usvojili nove nastavne planove i programe u kojima je izvršeno bodovanje svih predmeta prema ECT(A)S-u, s tim da je na nekim planovima i programima napravljeno odgovarajuće revidiranje s ciljem poboljšavanja nastavnog procesa. Iz razumljivih razloga, imajući u vidu obim ovog Vodiča, nastavni planovi i programi nisu mogli biti prezentirani u ovoj publikaciji, ali su dostupni na web stranici Univerziteta. (www.iu-travnik.com)

U Vodiču smo dali informacije o osnovnim dokumentima ECT(A)S-a. Jedan od važnijih dokumenata jeste i Dodatak diplomi (*Diploma Suplement*) koji predstavlja svojevrstan standard i dodatak ECT(A)S-u kojim se daju detaljne dodatne informacije o savladanom programu, kao i druge informacije od opštег interesa kada je u pitanju struktura studija. U Vodiču smo spomenuli samo osnovne karakteristike ovog dokumenta.

Nadamo se da će ovaj kratki prikaz osnovnih karakteristika ECT(A)S-a doprinijeti boljem razumijevanju ovog sistema, kako kod studenata, tako i kod nastavnog osoblja i kod svih ostalih zainteresiranih za kreiranje jedinstvenog prostora obrazovanja na tlu Evrope.

ECTS Koordinator
Internacionalnog univerziteta Travnik

UVOD

Šta je Bolonjski proces?

Bolonjski proces je naziv reforme visokog obrazovanja u Evropi kojoj je osnovni cilj izgradnja jedinstvenog Evropskog prostora visokog obrazovanja (*EHEA – European Higher Education Area*). Reforma je započeta *Bolonjskom deklaracijom*, koju je 19. juna 1999. godine potpisalo 29 ministara obrazovanja iz evropskih zemalja, a koja počiva na nizu dokumenata i deklaracija kojima se daju osnovni principi utemeljenja, izgradnje i djelovanja univerziteta. Ovaj proces danas je dosegao ogromne razmjere i pretvorio u veliku i sveobuhvatnu reformu koja trenutno uključuje 46 zemalja. Učešće u Bolonjskom procesu zasnovano je na dobrovoljnoj odluci svake zemlje, odnosno njene visokoobrazovne zajednice.

Cilj Bolonjskog procesa nije harmonizacija nacionalnih edukativnih sistema nego obezbjeđenje „alata“ koji će te sisteme povezivati. Drugim riječima, nacionalni edukativni sistemi zadržavaju svoju raznolikost, dok Evropski prostor visokog obrazovanja unapređuje transparentnost između navedenih sistema visokog obrazovanja, implementira „alate“ koji omogućavaju prepoznavanje stepena obrazovanja i akademske kvalifikacije, mobilnost i razmjene između institucija. Reforma bazirana na deset jednostavnih ciljeva još uvek je u fazi implementacije, a ono što je najvažnije jeste da su se sve zemlje učesnice složile o komparabilnom trocikličnom sistemu obrazovanja za dodiplomce (*bachelor* stepen) i za diplomce (*master* i *PhD*).

Ko je uključen?

Glavni učesnici u Bolonjskom procesu su ministri obrazovanja zemalja potpisnica *Bolonjske deklaracije*, kao i predstavnici evropskih univerziteta (EUA), profesionalne visokoobrazovne institucije (EURASHE), studenti (ESU), agencije za osiguranje kvaliteta (ENQA), Uje-dinjene nacije obrazovanja, obrazovne i kulturne organizacije – Evropski centar za visoko obrazovanje (UNESCO – CEPES), Internaciona obrazovanje (EI) i Business Evrope.

Proces je podržan od strane Evropske komisije i Vijeća Evrope. Svi članovi su uključeni u *Bologna Follow Up Group* (BFUG) koja se redovno sastaje i razmatra deset akcionih linija i podržava implementaciju *Bolonjske deklaracije*. Sastanak ministara obrazovanja održava se svake dvije godine gdje se razmatra trenutno stanje i posljednje faze implementacije Bolonjskog procesa. Odluke se donose koncenzusom.

Razvoj Bolonjskog procesa

1998. godine Francuska, Italija, Velika Britanija i Njemačka potpisale su *Sorbonsku deklaraciju* koja se odnosi na harmonizaciju arhitekture u Evropskom sistemu visokog obrazovanja.

Bolonjska deklaracija imala je za glavni cilj stvaranje do 2010. godine koherentnog i kohezivnog Evropskog prostora visokog obrazovanja – EHEA-e – koji će:

- usvajanje sistema lako razumljivih, prepoznatljivih i uporedivih akademskih zvanja;
- usvajanje sistema s dva glavna ciklusa (dodiplomski - postdiplomski) studiranja;
- uspostavu Evropskog sistema prijenosa bodova – ECTS-a;
- promovisanje efektivnog slobodnog kretanja studenata, nastavnika, naučnih saradnika i administrativnog osoblja uz prevazilaženje svih mogućih pravnih i administrativnih prepreka;
- promovisanje i unapređenje evropske saradnje u osiguranju kvaliteta s ciljem razvoja uporedivih kriterija i metodologija;
- promovisanje evropske dimenzije u visokom obrazovanju.

Nakon usvajanja *Bolonjske deklaracije* evropski ministri obrazovanja na redovnim bijenalnim sastancima usvojili su kominikee iz Praga (2001), Berlina (2003), Bergena (2005), Lon-dona (2007), Leuvena (2009), Beča (2010) i Bukurešta (2012). Ovi kominikei pokazuju ko-liko je i kakav je postignuti napredak u provedbi Bolonjskog procesa, kao i koji su dostignuti kratkoročni i dugoročni prioriteti.

Tako su u Pragu dogovorene tri nove akcione linije:

- inkvizija strategije cjeloživotnog učenja (*lifelong learning*);
- uključenje visokoobrazovnih institucija i studenata kao esencijalnih partnera u procesu;
- promocija atraktivnosti Evropskog prostora visokog obrazovanja.

U Berlinu je dogovoren da se Proces ubrza postavljanjem vremenskog roka do 2005. godine za progres u oblastima osiguranja kvaliteta, adaptacije sistema glavnih ciklusa edukacije i priznavanja diploma/stepena obrazovanja. Odlučeno je da se doda dodatna akcionala linija pod nazivom „Doktorske studije i promocija mladih istraživača“, čime je stavljen akcent na doktorski program kao treći ciklus obrazovanja u Bolonjskom procesu.

U Bergenu ministri su se obavezali na rješavanje socijalne dimenzije Bolonjskog procesa i uklanjanje poteškoća za implementaciju tzv. mobilnosti, kao i unapređenje Procesa u oblasti: implementacije dogovorenih standarda u osiguranju kvaliteta, implementacije nacionalnih kvalifikacijskih okvira, dodjeljivanja i prepoznavanja zajedničkih diploma, kreiranja prilika za fleksibilne puteve učenja u visokom obrazovanju.

Na sastanku u Londonu ministri su naglasili kako je napravljen dobar uspjeh u realizaciji EHEA-e, ali je ipak još mnogo izazova ostalo.

Komisije iz Leuvena ističe važnost održavanja i postojanja *stakeholdera* nakon 2010. godine što znači da studenti, univerziteti i privreda, zajedno s nacionalnim vladama, dijele odgovornost za razvoj reformi i saradnje. Sastanku u Leuvenu prvi put su, pored 46 ministara obrazovanja iz evropskih zemalja, prisustovali i ministri i predstavnici vanevropskih zemalja (Afrika, Azija, Sjeverna Amerika, Južna Amerika, Australija), kao i članovi *Bologna Policy Forum*.

Na konferenciji u Beču usvojen je *2nd Bologna Policy Forum* gdje je službeno proglašen Evropski prostor visokog obrazovanja (EHEA).

Na posljednjoj ministarskoj konferenciji u Bukureštu zaključeno da su za uspjeh ECT(A)S-a, korištenja dodatka diplomi, prepoznavanja, kvalifikacijskog okvira i osiguranja kvaliteta vitalni razvoj, razumijevanje i praktična primjena ishoda učenja. Institucijama je preporučeno da sve bodove ECT(A)S-a povezuju s ishodima učenja i studentskim opterećenjem, kao i da ishodi učenja budu uključeni u procedure procjene. U kreiranju prioriteta za period od 2012. do 2015. godine donešen je zaključak koji se direktno odnosi na ECT(A)S – po-trebno je osigurati da implementacija kvalifikacijskog okvira, ECT(A)S-a i dodatka diplomi bude zasnovana na ishodima učenja.

OSNOVNI POJMOVI EC(A)TS-a

ECT(A)S (**European Credit Transfer and Accumulation System**) je, prije svega, efikasan instrument za kreiranje transparentnosti studijskih programa visokoobrazovnih ustanova i diploma koje one izdaju. ECT(A)S olakšava povezivanje visokoobrazovnih ustanova i time širi mogućnosti izbora za studente, odnosno njihovu mobilnost tokom studija. Naime, ovaj sistem obrazovnim ustanovama olakšava priznavanje rezultata koji je određeni student po-stigao u savladavanju određenog programa studija na nekoj drugoj obrazovnoj ustanovi putem opšteprihvaćenih mjerila – bodova ECT(A)S-a.

ECT(A)S se zasniva na tri osnovna elementa:

1. informacije o visokoobrazovnoj ustanovi kojima se daje uvid u nastavne programe i druge opšte uslove života i rada studenta;
2. informacije o studijskom programu koji je student pohađao i njegovom uspjehu u savladavanju tog programa;
3. međusobnom ugovoru, sklopljenom između partnerske ustanove i studenta, kojim se obezbjeđuje priznavanje programa studija kojeg je student uspješno okončao u određenoj ustanovi.

Drugim riječima, upotreba bodova ECT(A)S-a omogućava procjenu ukupnog opterećenja studenta prilikom savladavanja određenog dijela studijskog programa, ali ne daje sliku o uspjehu s kojim je student savladao taj program. Ocjene, izražene paralelno, lokalnim nacionalnim sistemom ocjenjivanja i skalom rangiranja ECT(A)S-a predstavljaju ukupno mjerilo tog uspjeha.

Dakle, ECT(A)S je osmišljen kao jedinstven sistem koji omogućuje lakšu prepoznatljivost i poređenje različitih obrazovnih programa na univerzitetima i drugim visokoobrazovnim institucijama u zemljama Evrope. Čitav sistem je zasnovan na bodovima koji izražavaju opterećenje studenta u savladavanju određenog programa studija. U najkraćem možemo reći to je „faktor težine“ određenog predmeta ili studija. Naravno, u cilju racionalizacije prostora studija u Evropi jasno je rečeno da je za jednu akademsku godinu potrebno sakupiti 60 bodova ECT(A)S-a, odnosno po 30 za semestar, odnosno 20 za trimestar. Primjena ECT(A)S-a u univerzitetskoj praksi, kao što smo ranije naglasili, doprinosi pokretljivosti studenata u Evropskom prostoru visokog obrazovanja jer mogućnost prijenosa i akumulacije bodova, stičenih na različitim obrazovnim ustanovama, stvara polazne prepostavke kvalitetne međuniverzitetske saradnje. Između ostalog, ECT(A)S nije samo „faktor težine“ određenog programa nego i najbolji indikator profila određenog studija koji je određeni student završio, a koji je od velikog značaja za poslodavce.

U narednom dijelu predstavit ćemo neke osnovne pojmove koji vrlo često koriste u dokumentima i publikacijama povezanim s ECT(A)S-om.

Credits – bodovi su ključni element ECT(A)S-a i dodjeljuju se pojedinim kursevima, modulima ili predmetima, kao i drugim oblicima savladavanja predviđenog programa studiranja kao što su projekti, seminari, studije, eksperimentalni rad, ispiti, rad na terenu, diplacije.... Bodovi ECT(A)S-apredstavljaju kvantitativno mjerilo ukupno uloženog rada

studenta u savladavanju predviđenog programa i studentu se dodjeljuju nakon uspješnog okončanja navedenog programa. Bodovi su bazirani na radnom opterećenju studenta koje mu je potrebno da bi dosegao određeni ishod učenja. Dakle, bodovi ECT(A)S-a predstavljaju cijelokupan rad studenta, a ne samo vrijeme provedeno u nastavi.

Student workload – termin koji označava tzv. opterećenje studenta u savladavanju određenog studijskog programa, odnosno predmeta, te predstavlja relativno mjerilo ukupnog rada studenta. Prvenstveno podrazumijeva vrijeme provedeno na nastavi i u pripremi za nastavu, učenje, rad na projektima, seminarским i drugim radovima, praksi, studijskim boravcima u privredi i tome slično. Opterećenje po pojedinom predmetu iskazuje se brojem bodova u odnosu na ukupan broj bodova (opterećenje) u toku jedne akademske godine (preporučeno 60 bodova).

Student Application Form – je formular za prijavljivanje studenta na studije na nekoj drugoj visokoškolskoj ustanovi i predstavlja dokument ECT(A)S-a koji obuhvata osnovne podatke o studentu i njegovoj matičnoj instituciji. Prijava se popunjava uz konsultacije s koordinatorom za ECT(A)S matične institucije i uz nju se prilaže prijedlog ugovora o studiranju i prijepis ocjena.

Learning Agreement – ugovor o studiranju na nematičnoj visokoobrazovnoj ustanovi kojim se definiše program studiranja za svakog studenta, a potpisuju ga student, matična ustanova i ustanova koja je domaćin. Ovim ugovorom se obezbjeđuje priznavanje realizovanog programa od strane matične ustanove. U osnovi se sačinjava preliminarni ugovor koji se može mijenjati uz saglasnost svih potpisnika.

Transcript of Records – prijepis ocjena je dokument koji ustanovi koja je domaćin pruža detaljne podatke o prethodno realizovanom programu na matičnoj instituciji (iskazanom i putem bodova ECT(A)S-a za svaki predmet) i postignutim rezultatima studenta. Uspjeh studenta se iskazuje kako na bazi važećeg domaćeg sistema ocjenjivanja, tako i primjenom opšte skale bodova ECT(A)S-a.

Information Package – „informacijski paket“, odnosno informator o studijama, predstavlja vodič kroz program i pravila studija na određenoj visokoškolskoj ustanovi, koji daje kompletну informaciju o obrazovnim profilima, predmetima, kursevima (obavezним i izbornim), te sistemu studiranja. On obavezno mora da sadrži opis sadržaja predmeta, opis predviđenog opterećenja za njihovo savladavanje (bodove ECT(A)S-a) i detalje o sistemu polaganja ispita, te način ocjenjivanja. Istovremeno ovaj vodič zainteresovanim studentima i akademskom osoblju treba da pruži osnovne informacije o samoj ustanovi, uslovima života (smještaj, osiguranje, medicinska zaštita) i ostalim aktivnostima na univerzitetu, fakultetu i njegovim odsjecima.

Diploma Supplement – dodatak diplomi je dokument koji se prilaže diplomi ili drugom dokumentu o završenom određenom stepenu studija. Ovim dokumentom se daje detaljan uvid u nivo, prirodu, sadržaj studija, te sistem i pravila studiranja na određenoj visokoškolskoj ustanovi. Dodatak diplomi sačinjava visokoobrazovna ustanova koja izdaje i diplomu u skladu s opštim modelom ovog dokumenta koji je usvojen na evropskom nivou.

Recognition of Diplomas/Qualification – priznavanje diploma, odnosno kvalifikacija, predstavlja postupak priznavanja određene kvalifikacije stečene u nekom drugom obrazovnom sistemu, uz procjenu i utvrđivanje ekvivalenta diplome (akademskog zvanja ili kvalifikacije) u odnosu na domicilniobrazovni sistem i važeću domicilnu nomenklaturu.

Kako se dodjeljuju bodovi ECT(A)S-a?

Prilikom izračunavanja broja bodova za određen predmet ili kurs, treba uzeti u obzir dva polazišta i standarda:

1. Jedna akademska godina nosi ukupno 60 bodova, jedan semestar 30, a jedan trimestar 20 bodova;
2. Student prilikom studiranja radi, kao i svaki drugi radnik (učestvuje u nastavi i konzultacijama, priprema se za nastavu, uči, priprema seminarske rade, projekte i sl.), prosječno ne više od 8 sati dnevno i to 5 dana nedjeljno, tj. ukupno 40 sati nedjeljno.

Ako se prihvati prosjek od 45 radnih nedjelja tokom jedne školske godine (po 15 nedjelja u dva semestra i 15 nedjelja za pripreme i ispite), te opterećenje od 40 sati nedjeljno, tada se dobije ukupno 1.800 radnih sati rada studenta tokom jedne školske godine.

Jedan ECTS bod predstavlja između 25 i 30 sati opterećenja, odnosno efektivnog vremena potrebnog da bi se student pripremio da odsluša nastavnu materiju, kao i za upoznavanje sa temom koja će se obradivati, prisustvo na nastavnom satu, dodatno upoznavanje sa preporučenom i obaveznom literaturom i korištenjem svih drugih izvora informacija, samog procesa usvajanja znanja te pripremom za provjeru znanja.

Za svaki nastavni predmet na svim organizacionim jedinicama nastavnim planom i programom precizirat će se ECTS bodovi kao i broj sati opterećenja studenata za predavanja i vježbe.

Kvantitativna procesna opterećenja studenta u savladavanju određenog studijskog programa predstavljaju jedan od najvećih izazova u primjeni sistema bodova i nešto oko čega se i danas na univerzitetima vode najveće rasprave. Posebno ako se ovaj sistem primjenjuje u smislu akumulacije bodova tokom studija. Iako još uvijek ne postoji opšta saglasnost o kriterijumima ove procjene, slijedeći primjeri mogu da posluže u orientacionoj procjeni i početnom sagledavanju moguće raspodjele bodova u okviru određenog nastavnog programa. U BiH nastavni proces na univerzitetima je generalno postavljen na 15 nedjelja nastave.

Kvantitativna procjena individualnog rada studenta potrebnog za uspješan završetak određenog programa, kursa ili predmeta, nesumnjivo je najteži dio u pripremi ove procedure. Ona zavisi od naučne discipline i složenosti predviđenog programa. Pritom, treba imati u vidu vrijeme potrebno za sakupljanje i odabiranje literature u vezi s temom i predmetom, za čitanje literature, pripremu pisanog i usmenog dijela ispita, pisanje seminarskog ili završnog rada, nezavisni rad u laboratoriji... Bez obzira na sve navedeno, mora se postaviti dovoljno konzistentan sistem jednak za sve jer dolazimo u opasnost da ECT(A)S bude prilagođavan prema pojedinačnim predmetima, odnosno nastavnicima.U

procjenama bi bilo korisno primjeniti i određena opšta pravila o vremenu potrebnom za savladavanjem pisanog teksta koja ovdje nećemo elaborirati.

Kada se aktiviraju bodovi ECT(A)S-a?

Važno je napomenuti da se bodovi ECT(A)S-a aktiviraju tek po uspješnom kompletiranju čitavog kursa, odnosno tek po upisu ocjene za položeni ispit.

Kojim predmetima ili kursevima se dodjeljuju bodovi ECT(A)S-a?

Bodove ECT(A)S-a trebalo bi dodijeliti svim predmetima ili kursevima, i obaveznim i izbornim. Bodove treba dodijeliti i radu na projektima (naučnim i stručnim), različitim radovima, disertacijama, kao i praktičnom radu, ukoliko su ove aktivnosti sastavni dio nekog programa, kako na osnovnim, tako i na postdiplomskim studijama. Drugim riječima, svi se predmeti predmeti ravnopravno tretiraju bez obzira na njihovu važnost.

Da li bodovi ECT(A)S-a određuju nivo ili težinu predmeta ili kursa?

Ne! Nivo predmeta ili kursa ne može biti određen bodovima ECT(A)S-a. Predmet ili kurs koji je zahtjevniji i napredniji, ili na određenom višem nivou, ne mora da nosi više bodova ECT(A)S-a od kursa koji je manje zahtjevan. U ECT(A)S-u nivo predmeta ili kursa opisan je u informacijskom vodiču te ustanove. Tu su navedeni ciljevi kursa, nivo znanja koji je predušlov za pohađanje predmeta ili kursa, metode predavanja i učenja koje se koriste, način ocjenjivanja i opis sadržaja kursa. Sve ovo pomaže studentu i koordinatoru za ECT(A)S matične obrazovne ustanove da procjeni podesnost određenog kursa za prijenos i nivo na kome će biti priznat u programu u matičnoj ustanovi.

Da li su bodovi ECT(A)S-a u direktnoj vezi s brojem časova nastave?

U najjednostavnijem slučaju – da! Ali ponovno treba naglasiti da se bodovi ECT(A)S-a ne zasnivaju samo na broju časova nastave (predavanja, seminari, vježbe, konsultacije) već na kompletnom radu koji ta nastava inicira (terenski rad, učenje, rad na računaru i dr.). Kada se nastava, koja traje godinu dana na nekoj obrazovnoj ustanovi, sastoji samo iz tradicionalnih predavanja, konsultacija i ispita, veoma je vjerovatno da je obim nastave u direktnoj vezi s radom studenta, pa i s bodovima ECT(A)S-a kursa. Priroda ovog odnosa može da se mijenja shodno tome kako se kurs razvija. Ovo će biti očigledno ako uzastopne godine kursa imaju različit zbir nastave, a pritom bi svaka godina trebala da ima zbir od 60 bodova. Susjedne institucije koje podučavaju studente različitih sposobnosti mogu da izaberu različite strategije podučavanja.

Šta je s problemom procjene formalne dužine studija?

U nekim sistemima visokog obrazovanja prosječno vrijeme koje je studentima potrebno da završe studij duže je od propisanog vremena trajanja studija. Bodove ECT(A)S-a uvijek treba dodjeljivati propisanoj dužini studija, a ne prosječnom vremenu koje je lokalnim studentima potrebno da bi te studije završili. Ovo može da stvori probleme gostujućim stu-

dentima jer će za program studija koji nosi 60 bodova možda morati da uložiti više rada od prosječnog lokalnog studenta.

Koja je razlika između dodjele bodova predmetima i dodjele bodova studentima?

Bodovi ECT(A)S-a namjenjeni su predmetima, ali student dobija bodove samo ako uspješno završi predmet prema važećim kriterijima na ustanovi gdje predmet ili kurs pohađa. Drugim riječima, studenti ne dobijaju bodove ECT(A)S-a samo za pohađanje nastave, zbog boravka u inostranstvu ili na drugoj domaćoj instituciji. Oni moraju položiti ispite prema propisima ustanove domaćina i time ispuniti ciljeve kursa koje propisuje program.

Kako riješiti problem različitog sadržaja i obima ispita na matičnoj ustanovi i ustanovi koja je domaćin?

Puno priznavanje podrazumijeva ne samo to da period studiranja na drugoj instituciji zamjenjuje uporedan period studiranja na matičnoj ustanovi, već i to da ispit položeni na drugoj ustanovi zamjenjuju ispite na matičnoj. Ponekad, matični ispit pokrivaju širi obim predmeta i ne mogu biti formalno zamjenjeni. U takvim slučajevima matična ustanova studentu mora da pruži garanciju da će ispit položeni na ustanovi domaćinu biti uzeti u obzir, npr. izuzimanjem odgovarajućeg dijela gradiva pri polaganju završnog ispita na matičnoj ustanovi.

Kako se prenose bodovi ECT(A)S-a?

Prijenos bodova mora biti propraćen odgovarajućom dokumentacijom i ugovorima koje sklapaju student, matična ustanova i ustanova domaćin koja prima studenta. Matična ustanova i ustanova domaćin pripremaju i razmjenjuju prijepise ocjena i drugih podataka za svakog studenta koji odlazi da studira na nematičnu obrazovnu ustanovu u zemlji ili inostranstvu, te pritom koristi ECT(A)S prije i poslije perioda studiranja na nematičnoj obrazovnoj ustanovi. Student ima pravo da dobije prijepis ocjena za svoje potrebe. Matična ustanova priznaje broj bodova koje su njeni studenti stekli na partnerskoj ustanovi u zemlji ili inostranstvu, tako da bodovi za položen predmet ili kurs daje garanciju da će bodovi za odobren program studija biti preneseni.

Šta se dešava u slučaju neuspjeha na ispitu?

Odgovornost za dodjeljivanje bodova ima obrazovna ustanova koja je domaćin pa se studenti ponekad vrate kući s nešto manje bodova nego što su očekivali. Ako ustanova domaćin sopstvenim studentima nudi drugu šansu za procjenjivanje znanja, gostujući bi student onda trebao da iskoristi tu mogućnost. Kada to nije moguće, pitanje daljeg napredovanja studenta ostaje na matičnoj ustanovi, u skladu s njenim pravilima studiranja. Uvijek postoji mogućnost da student u slijedećem semestru nadoknadi broj bodova nekim drugim kur-som, kako bi mu konačan zbir bodova na kraju studija bio maksimalan.

U slučaju ozbiljnog neuspjeha student bi trebao da ponovi potrebnii period studiranja na matičnoj ustanovi, produžavajući tako svoje studije. Bodove iz kurseva u kojima je bio uspješan svakako bi trebalo prenijeti.

Šta je to modularizacija nastave?

U nekim obrazovnim sistemima programi studija su podijeljeni na odgovarajuće cjeline, tzv. module. Cilj modularizacije nastave jeste bolje profilisanje nastavnih sadržaja i njihovo povezivanje usmjereni ka postavljenim ciljevima ukupnog nastavnog programa. U široj tematskoj oblasti, bitnoj za određenu završnu kvalifikaciju, moduli obuhvataju blokove nastave i drugih aktivnosti studenata usmijerenih ka stjecanju specifičnih znanja i vještina (praktična nastava, terenski rad, rad na projektima, seminarски radovi).

Postoji više nivoa modularizacije nastave, pri čemu je određeni modul uvijek jedan zatvoreni dio neke cjeline (predmeta, grupe predmeta ili cijelog obrazovnog profila). Načini modularizacije nastave veoma su različiti i ne mogu im se dati opšte pretpostavke. U nekim slučajevima modularizacija podrazumijeva grupisanje manjih nastavnih cjelina iz određene oblasti, a u drugim podjelu velikih blokova nastave na manje cjeline, pri čemu je jedan od ciljeva postizanje ravnomjernije raspodjele opterećenja studenata tokom studija. Moduli mogu biti obavezni i izborni, poželjno je da nose približno isti broj bodova ECT(A)S-a, a njihovim kombinovanjem može se obezbjediti raznovrsnost izlaznih profila.

Rezultat procesa učenja i kompetencije

Krajnji rezultat nastavnog procesa definiše se na tri nivoa:

- nivo cjelokupnog programa na osnovu kojeg student stječe zvanje;
- nivo svake godine studija u okviru tog programa;
- nivo svakog predmeta, kursa ili modula.

Pod pojmom krajnji rezultat nastavnog procesa podrazumijeva se stečeno znanje, analitičke i praktične vještine, itd.

U slijedećem koraku vrši se procjena koliko je vremena potrebno da bi se postigao svaki od navedenih krajnjih rezultata nastavnog procesa. Proračun se zasniva na pretpostavci šta jedan prosječan student može da uradi za neko određeno vrijeme. U slučaju da se ovaj proračun ne poklapa s raspoloživim vremenom, neophodno je načiniti kompromis između, s jedne strane, nivoa znanja i vještina prema predviđenim krajnjim rezultatima nastavnog procesa, i s druge strane, raspoloživog vremena. To znači da će se krajnji rezultat nastavnog procesa najvjerovatnije morati prilagoditi, te realnije procjeniti ukupno trajanje studija za prosječnog studenta. Ukoliko se ovaj proces izvede na pravi, odnosno konzistentan način, znaće se koliko je vremena dovoljno za savladavanje svakog predmeta, kursa ili modula, te koliki se broj bodova tim jedinicama dodjeljuje.

Univerzitet treba da za svaki predmet, kurs ili modul, opiše šta je to što se očekuje od studenta da zna i razumije, kojim vještinama treba da vrlada, te koji je način provjere i ocjenjivanja da li je to i postignuto.

Skala rangiranja ECT(A)S-a

Ocenjivanje, tačnije, rangiranje prema skali ECT(A)S-a, nema za cilj zamjeniti postojeće nacionalne sisteme. Naprotiv, cilj uvođenja skale ECT(A)S-a jeste da nacionalne sisteme ocjenjivanja napravi transparentnijim i razumljivijim drugim sistemima širom Evrope, te da kao takav posluži poboljšanju mobilnosti studenata i akademskog osoblja. Ocjenjivanje putem skale ECT(A)S-a stoga nema bilo kakvu nacionalnu uslovljenošć, nego je usmjereno na ocjenu sposobnosti studenta u odnosu na druge studente unutar istog sistema.

Ocjena ECT(A)S-a zasnovana je na principu rangiranja studenata unutar jedne određene skupine, pri čemu su osnovne dvije skupine:

- a) grupa studenata koja je dobila prolaznu ocjenu iz ispitanog predmeta; i
- b) grupa studenata koja nije zadovoljila postavljene kriterije.

Obje ove grupe dalje se ocjenjuju nezavisno jedna od druge, s tim da se:

1. studenti prve grupe dijele u pet podgrupa:

- najboljih 10% - ocjena A;
- sljedećih 25% - ocjena B;
- sljedećih 30% - ocjena C;
- sljedećih 25% - ocjena D;
- posljednjih 10% - ocjena E prema tabeli 1;

2. studenti druge grupe, odnosno oni koji nisu zadovoljili postavljene kriterije dijele se u dvije podgrupe:

- FX (*Fail* - potreban je određeni dodatni rad kako bi mu mogli dodijeliti bodovi); te
- F (*Fail-pao*; potreban je značajan rad za stjecanje bodova).

Tabela 1. Skala rangiranja studenata ECT(A)S-om

Ocjena	% od ukupnog broja studenata koji su s ECT(A)S-a uspјehom okončali kurs ili predmet	Komentar
A	10	Skala ECT(A)S-a ne koristi opisna objašnjenja postignutog uspjeha tipa "odličan", "vrlo dobar" itd.
B	25	
C	30	
D	25	
E	10	
FX	--	
F	--	

Neophodni preduslovi za dodjelu ocjene ECT(A)S-a jesu posjedovanje odgovarajućeg, dovoljnog broja podataka o ispitu, ukupan broj studenata na ispitu itd. Posmatrana grupa studenata mora biti dovoljno velika da pruži zadovoljavajuću statističku ocjenu skupa, uz odgovarajuću statističku obradu podataka, te kontrolu kvaliteta ostvarenih rezultata.

Visokoobrazovne ustanove bi trebalo da obezbijede ocjene ECT(A)S-a za sve studente, ali i da uvaže ocjene ECT(A)S-a koje su stečene na drugim ustanovama.

Upotreba skale rangiranja ECT(A)S-a nije obavezna, ali se njeno korištenje preporučuje svim ustanovama koje primjenjuju bodovni sistem ECT(A)S-a.

Internacionalni univerzitet Travnik koristi se slijedeća tabela vrednovanja rada studenta:

Ocjena ECT(A)S-a	Ocjena	Opis
A	10	izvanredan uspjeh
B	9	iznad prosjeka
C	8	prosječno s manjim greškama
D	7	dobro sa značajnim nedostacima
E	6	zadovoljava minimalne kriterije
F, FX	5	ne zadovoljava

KLJUČNI DOKUMENTI ECT(A)S-a

Informacijski vodič (Information Package/Course Catalogue)

Informacijski vodič predstavlja jedan od važnijih dokumenata ECT(A)S-a koji studijske programe visokoobrazovnih ustanova čini lako uporedivim i razumljivijim za studente i nastavno osoblje u zemlji i inostranstvu. Zbog toga je poželjno da ovaj dokument bude preveden, odnosno da je njegova verzija na engleskom jeziku dostupna na Internetu ili u formi štampane publikacije. Informacijski vodič treba da svim zainteresiranim stranama pruži uvid u osnovne informacije o obrazovnoj ustanovi i akademskom okruženju, kao i sve praktične informacije neophodne za boravak i studiranje u određenom mjestu (mogući smještaj, kulturni i sportski život, lokalnu historiju i historiju univerziteta, ekonomske prilike i životni standard). Najčešće informacijski paket je dostupan na web stranici univerziteta.

Pored studijskih programa i nastavnih planova, informacijski vodič treba da sadrži i popis i pregled svih dokumenata ECT(A)S-a neophodnih za aktiviranje mobilnosti studenata. Ipak, konačni format, obim i sadržaj informacijskog vodiča zavisi od potreba i mogućnosti određenog univerziteta.

Sama struktura dokumenta data je preporukama EU-a.

Prijavni list (Student Application Form)

Prijavni list je kreiran za one studente koji imaju namjeru da jedan određeni dio svoga školovanja provedu na nekoj drugoj vanmatičnoj obrazovnoj ustanovi, u zemlji ili inostranstvu. Za one studente koji imaju namjeru diplomirati na nekoj drugoj ustanovi, ovaj dokument nije potreban jer će se oni na tu ustanovu upisati u skladu s važećim procedurama upisa, pa će samim tim i popunjavati neke druge odgovarajuće prijavne obrasce. Prijavni

list sadrži osnovne informacije o studentu koje su neophodne obrazovnoj ustanovi koja prihvata studenta na određeni vremenski period. Navedena ustanova može tražiti i određene dodatne informacije, kao što su način smještaja studenta, njegovo zdravstveno stanje i tome slično, a koje se dostavljaju odvojeno od prijavnog lista jer nisu njegov sastavni dio. Prijavni list ima odgovarajuću standardnu formu, no obrazovna ustanova može sama kreirati njegov izgled. Upotreba prijavnog lista se strogo preporučuje za sve mobilne studente.

Ugovor o učenju (Learning Agreement)

Ugovor o učenju se takođe odnosi samo na mobilne studente, a sadrži spisak svih predmeta ili kurseva koje student planira slušati na obrazovnoj ustanovi koja ga prihvata. Pored spiska predmeta, lista sadrži i šifre tih predmeta, kao i ukupan broj bodova ECT(A)S-a koje nose ti predmeti. Ugovor o učenju potpisuju student, službeni predstavnik matične obrazovne ustanove i odgovorno lice na ustanovi koja prihvata studenta i koja garantuje da gostujući student može slušati sve navedene predmete ili kurseve. Ugovor o učenju garantuje studentu prijenos bodova za uspješno okončane kurseve ili predmete na matičnu ustanovu, a odgovarajuće tijelo matične ustanove brine se o priznavanju prenesenih bodova. Dakle, student nema potrebu da pregovara s pojedinim profesorima o priznavanju ispita položenog na drugoj obrazovnoj ustanovi, a koji je definisan ugovorom o učenju. Ugovor o učenju, zajedno s prijepisom ocjena, garantuje punu prepoznatljivost i priznavanje položenih ispita. Ukoliko, nakon dolaska studenta, dođe do promjena plana i programa na obrazovnoj ustanovi koja je domaćin, svaka takva promjena mora biti zabilježena u ugovoru o radu i potpisana od sve tri zainteresirane strane. Preporučuje se da, uz ugovor o učenju, ustanova prilaže i potvrdu priznavanja koja bi sadržavala kurseve ili predmete koje bi matična ustanova trebala da prizna nakon uspješnog povratka svoga studenta. Na ovaj način trebalo bi biti potpuno jasno koji obim studija na nematičnoj obrazovnoj ustanovi zamjenjuje tačno definisani obim studija na matičnoj ustanovi.

Inače, preporučuje se upotreba standardnih formi ovog dokumenta, iako obrazovne ustanove mogu koristiti i vlastite forme ugovora o učenju. Bitno je napomenuti da mnoge ustanove ovaj dokument ne koriste samo u slučaju mobilnih studenata, već i kao dio njihovog bodovnog sistema. Naime, takve ustanove svaki semestar prave novi ugovor o učenju sa studentom. Ovaj se način pokazao izuzetno korisnim u slučaju sprječavanja konfliktnih situacija prouzrokovanih željom studenta da odabere kurs ili predmet koji se ne poklapa sa zahtjevima plana i programa odabrane studijske grupe ili smjera.

Prijepis ocjena (Transcript of Records)

Prijepis ocjena koristi se radi dokumentovanja uspjeha studenta tokom određenog perioda studija, a u njemu se navode predmeti ili kursevi koje je student slušao, stekeni bodovi, ocjene izražene lokalnim sistemom ocjenjivanja i odgovarajućom skalom rangiranja ECT(A)S-a. Dakle, ovaj dokument prikazuje količinu uloženog rada studenta, ali i razinu njegovog uspjeha. Kod mobilnih studenata, ovaj se dokument izdaje dva puta. Prvi put dokument izdaje matična obrazovna ustanova koja ga mora poslati ustanovi domaćinu koja prihvata studenta i to prije samog njegovog dolaska. Na ovaj se način ustanovi koja je domaćin obezbjeduje uvid u kurseve ili predmete koje je student položio i njegov postignuti

uspjeh. Drugi put ovaj dokument izdaje ustanova koja je bila domaćin i šalje ga matičnoj ustanovi na kraju provedenog perioda studiranja na toj instituciji. Prijepis ocjena je standardna forma za pri-kupljanje podataka o svim aktivnostima studenta koji su ključni element njegove akadem-ske prepoznatljivosti, odnosno priznavanja ostvarenih rezultata. Stoga je veoma važno utvrditi ko je odgovoran za izdavanje ovih dokumenata i proceduru izdavanja. Takođe, važno je naglasiti kako i akademsko i administrativno osoblje mora biti upoznato s ovom formom, načinom korištenja podataka iz prijepisa ocjena, te koji je način „pretvaranja“ unesenih ocjena. Uspjeh svih studenata, a ne samo onih mobilnih, trebao bi biti praćen i unošen u odgovarajuću informatičku bazu podataka. Navedena baza podataka trebala bi omogućavati da se za svakog studenta može napraviti prijepis ocjena koji bi bio sastavni dio dodatka diplomi koji se izdaje svim diplomantima, bili oni mobilni ili ne.

Kada je u pitanju prijepis ocjena, preporučuje se upotreba standardnih oblika ovog dokumenta, iako obrazovne ustanove mogu koristiti i vlastite forme.

Kakva je razlika između prijepisa ocjena i dodatka diplomi?

Dodatak diplomi je dokument vezan za stečenu kvalifikaciju koji služi kao dopuna zvaničnoj diplomi i sadrži čitav plan i program studija na kojem je student diplomirao. Ovaj dokument sadrži listu svih aktivnosti koje je student obavio prilikom stjecanja određene kvalifikacije. U tom smislu, dodatak diplomi je zbir svih prijepisa ocjena koji su studentu izdati u toku njegovog školovanja. U stvari, dobra je praksa pod tačkom 4.3. standardnog formata dodatka diplomi, unijeti prijepise ocjena.

Dodatak diplomi (Diploma Supplement)

Dodatak diplomi je, dakle, prilog zvaničnoj diplomi koji treba da pomogne boljem razumijevanju stečene kvalifikacije i rada koji uložen tokom stjecanja te kvalifikacije. Dodatak diplomi izdaje se svakom studentu za svaki vid kvalifikacije, po diplomiranju, odnosno po uspješnom okončanju studijskog programa. Izdavanje je besplatno, a dokument bi trebao biti dvojezičan. Standardni format dodatka diplomi preciziran je preporukama Evropske komisije, Vijeća Europe i UNESCO-a, te podržan od strane zemalja potpisnica *Bolonjske deklaracije*.

KLJUČNE OSOBE U ECT(A)S-u

Koordinatori za ECT(A)S

Od obrazovnih ustanova očekuje se da imenuju službenog koordinatora za ECT(A)S na razini ustanove, kao i koordinatore za ECT(A)S na nižim razinama kao što su fakulteti, departmani i slično. Obzirom da je Internacionalni univerzitet Travnik integrisan imenovan je koordinator na nivou Univerziteta.

Prema Pravilniku o ECT(A)S-u Internacionalnog univerziteta Travnik koordinator za ECT(A)S na nivou Univerziteta obavlja slijedeće poslove:

- briga o tome da univerzitet sprovodi ECTS u skladu sa opštim principima i prihvaćenim mehanizmima ECTS-a;
- redovno komuniciranje sa ECTS koordinatorima saradničkih univerziteta;
- osiguravanje implementacije ECTS bodovnog sistema kao sredstva prijenosa i akumulacije koeficijenta opterećenja studenta;
- osiguravanje dosljedne primjene ECTS sistema na svim studijskim programima koji su ga prihvatili;
- koordinacija, priprema, izrada i dištribucija informacijskih paketa i detaljnih opisa pojedinih studijskih programa;
- voditi brigu o usklađenosti dodatka diplomi sa stvarnim stanjem na pojedinom studijskom program, tj. o realnim i međusobno usklađenim koeficijentima opterećenja studenata;
- promovirati vlastite studijske programe i pronaalaženje drugih partnerskih univerziteta prikladnih za ugovaranje mobilnosti studenata i akademskog osoblja;
- uskladivati rad službe za prepoznavanje kompetencije i dijelova studijskih programa sa rezultatima postignutim u mobilnosti, te uskladivati rad službe za prihvrat gostujućih studenata;
- rješavanje praktičnih i akademskih problema primjene ECTS sistema.

Savjetnici za ECT(A)S

Ovi savjetnici imaju zadatak da pruže svu neophodnu pomoć visokoobrazovnim ustanovama u njihovoј zemlji u implementaciji ECT(A)S-a, te se shodno tome imenuju na nivou jedne države. Oni su dio tima promotora „Bolonje“, rasprostranjenih širom evropskog kontinenta, koji su uključeni u različite aspekte implementacije Bolonjskog procesa. Nažalost, Bosna i Hercegovina još uvijek nije imenovala svoje savjetnike za ECT(A)S.

MJERENJE OPTEREĆENJA

Anketiranje “opterećenja” studenata obavlja se dva puta godišnje na način da student prema vlastitom nahođenju ocjenjuju koliko je vremena utrošio za savladavanje pojedinog predmeta I izradu određenih dijelova testa. Studenti ocjenjuju svaku svoju pojedinačnu aktivnost: izradu seminarskog rada, pripremu parcijalnog testa, pripremu pismenog ispita, pripremu usmenog ispita, te ostale dodatne aktivnosti sprovedene tokom slušanja određenog predmeta.

ANKETA ZA PROVJERU STUDENTSKOG OPTEREĆENJA

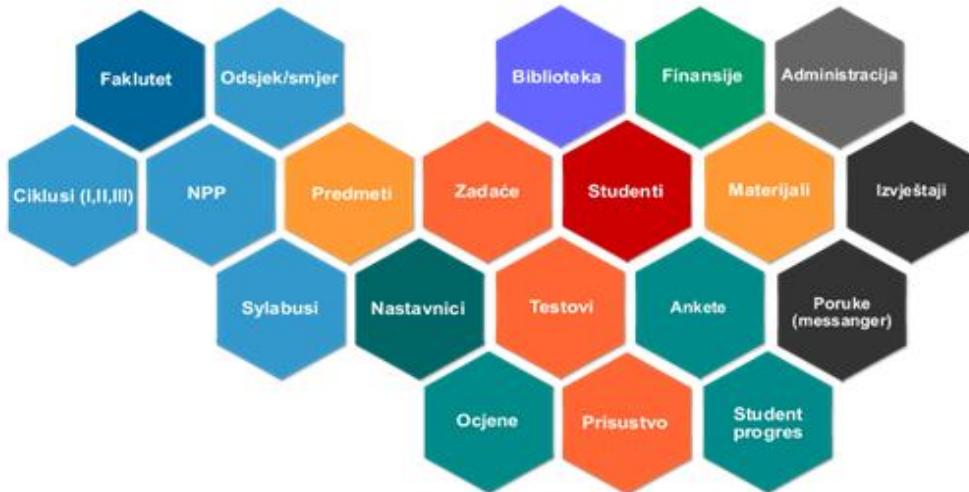
Fakultet:

Naziv predmeta	Semestar	Vrijeme (u satima) utrošeno na:					Ukupno (sati)
		Izradu seminarskih radova/programa	Pripremu kolokvija	Pripremu pismenog ispita	Pripremu usmenog ispita	Ostalo	
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							

Takođe, važan element u praćenju funkcionisanja ECT(A)S-a na nivou Univerziteta predstavlja Integralni informacijski sistem Univerziteta UISBAX. Dakle on je integralni, multijezični, online informacioni sistem, koji omogućava praćenje rada na sva tri ciklusa studija, a se sastoji od više modula. Ovi moduli uključuju administraciju, studentsku službu, praćenje nastave (modul za nastavno osoblje i modul za studente). UISBAX informacioni sistem je online sistem tj. smješten je na cloud-u, a radi na principu SaaS-a (Software as a service). Za njegovu izradu su korištene najmodernije tehnologije kako za backend i frontend, tako i za bazu podataka.

Osnova cijelog sistema je Laravel framework, koji je najpopularniji i najkompletniji PHP framework na svijetu. Kako je u pitanju web aplikacija za frontend je korišten Bootstrap framework, što je omogućilo responsive dizajn cijele aplikacije, tako da je prilagođena svim tipovima uređaja. UISBAX koristi relacionu bazu podataka MySQL. Informacioni sistem za svoje funkcionisanje koristi web server sa 1 GB/s internet brzinom, prostor na serveru je u RAID 50 koji obezbjeđuje maksimalnu sigurnost i dostupnost podataka čak i slučaju kvara na nekom od hard diskova. Također data centar posjeduje savremene sistemime sigurnosti protiv interent napada (DDOS protection, hardware firewall).

Slika broj 1. prikaz UISBAX informacionog sistema

Informacioni sistem koristi SSL certifikat koji omogućava sigurno (enkriptovano) slanje i vraćanje podataka na server, dok se podaci poput lozinki spremaju koristeći 256-bit hash algoritam. Laravel Framework u kojem je sistem napravljen koristi savremenu metodu CSRF Tokena koja štiti stranicu od Cross-Site Script-inga (XSS-a), a također ima implementiran sistem za zaštitu od SQL injection-a, što znači da je neautorizovan pristup bazi onemogućen.

Rezervna kopija svih podataka informacionog sistema se pravi svakodnevno, kao i rezervna kopija svih dokumenta koji se postavljaju na sistem (materijali, seminarski radovi i sl.). Rezervne kopije se spremaju na sigurnu online lokciju - cloud (koristimo poznatu svjetsku kompaniju koja nudi uslugu cloud backup-a).

Sistem je podijeljen u tri modula u zavisnosti koja je uloga dodijeljena određenom korisniku.

Modul za administratora

Modul za administratora predstavlja centralni modul koji je namjenjen administratorima i naprednim korisnicima sistema UISBAX. U njemu se definišu svi neophodni parametri i elementi sistema, uključujući i korisnike, te permisije i uloge korisnika.

Modul za administrator obuhvata:

- unošenje i osnovnih podataka u sistem (države, gradovi, titule, nivo obrazovanja, tipove srednjih škola upisanih studenta),
- definisanje i rad sa korisnicima sistema (dodavanje korisnika, uloga korisnika, ovlašćenja korisnika unutar sistema),
- rad na unošenju i organizovanju fakulteta / odsjeka na univerzitetu unutar informacionog sistema,
- pristup svim ostalim modulima sistema.

Modul za studentsku službu

Najobimniji i najkompleksniji modul u sistemu je sistem za studentsku službu. Ovo je modul koji je predviđen za korisnike koji rade u studentkoj službi, ali i korisnika koji treba da imaju pristup određenim izvještajima. U ovom modulu se obavljaju sve radnje vezane za unošenje školskih godina, definisanje nastavnih planova u sistemu, unos predmeta, dodjelu predmeta profesorima i asistentima, kompletan rad sa studentima, štampanje dokumenata koje studenti zahtjevaju putem sistema, unošenje i aktiviranje anketa, komunikacija sa studentima i ostalim korisnicima sistema itd.

Modul za studentsku službu obuhvata:

- definisanje tipova predmeta,
- unošenje predmeta sa jedinstvenim šiframa u informacioni sistem,
- definisanje tipova dokumenata,
- otvaranje školskih godina (automatizovano),
- unos nastavnog osoblja (profesora i asistenata) i rad sa njihovim osnovnim podacima,
- definisanje tipova testova i zadaća u informacionom sistemu, a u skladu sa pravilima studiranja univerziteta,
- definisanje i unos predmeta u skladu sa nastavnim planovima i programima za fakultete / odsjekte po školskim godinama,
- dodjeljivanje zaduženja nastavnom osoblju po nastavnim planovima i programima za akademske godine,
- unos studenata i rad sa osnovnim podacima o studentima u informacionom sistemu,
- praćenje i evidentiranje progrusa studenata u toku studija (ovjere semestara),
- upis studenata na odgovarajuće predmete u toku školske godine / semestra – automatizovano,
- dodavanje i praćenje anketa,
- štampanje dokumenata po zahtjevu studenta, npr. uvjerenje o položenim ispitima, potvrda o studiranju i sl.
- štampanje liste studenata po fakultetima, odsjecima i predmetima,
- štampanje statističkih podataka vezanih za ocjene studenata (projekti),
- štampanje statističkih podataka vezanih za broj upisanih studenata,
- štampanje statističkih podataka vezanih za ankete,
- komunikaciju sa korisnicima putem poruka unutar informacionog sistema,

- slanje grupnih poruka studentima,
- kalendar koji sadrži sve aktivnosti dodane u sistemu olakšan, jednostavan pregled aktivnosti/ocjena/predmeta kroz sve školske godine.

Modul za vođenje biblioteke

Modul za vođenje biblioteke i bibliotečkog fonda je namijenjen korisnicima koji rade u biblioteci Univerziteta i on ubrzava i olakšava rad biblioteke, te praćenje stanja bibliotečkog fonda.

Modul za biblioteku obuhvata:

- Unošenje autora,
- unošenje tipova literature (udžbenici, stručna literatura, časopisi...),
- unošenje bibliotečkog fonda,
- zaduživanje knjiga (student/profesor),
- pregled zadužene literature,
- razduživanje studenata/profesora,
- komunikaciju sa korisnicima putem poruka unutar informacionog sistema.

Modul za nastavno osoblje

Modul za nastavno osoblje, je modul koji je namijenjen profesorima i asistentima i on je organizovan i implementiran kao posebna cjelina.

Modul za nastavno osoblje (profesore i asistente) obuhvata:

- Rad sa predmetima po zaduženju,
- dodavanje materijala za predmete,
- kopiranje materijala sa prethodnih školskih godina – automatizovano,
- definisanje termina održavanja predavanja i vježbi,
- definisanje termina predaje zadaća,
- definisanje termina održavanja ispitnih rokova,
- bodovanje studenata po osnovu prisustva, urađenih zadaća i rezultata na ispitima
- zaključivanje ocjena,
- pregled zaduženja i razduženja u biblioteci,
- kalendar koji sadrži sve aktivnosti dodane u sistemu,
- komunikaciju sa korisnicima putem poruka unutar informacionog sistema,
- slanje grupnih poruka studentima.

Modul za studente

Modul za studente je namjenjen svim studentima, bez obzira koji ciklus studiranja pohađaju. Ovaj modul je, slično kako i modul za nastavno osoblje, uređen u drugoj boji, u ovom slučaju bordo (crvena) boja.

Modul za studente obuhvata:

- Pregled upisanih predmeta za školsku godinu,
- uvid u termine predavanja, vježbi, rokova za zadaće i ispite,
- uvid u osvojene bodove po osnovu prisustva, zadaća i ispita,
- slanje (upload) zadaća,

- prijava ispita,
- pregled i skidanje (download) materijala za predmete,
- slanje zahtjeva za izdavanje dokumenata,
- pregled online index-a.,
- komunikaciju sa osobljem univerziteta i drugim studentima putem poruka unutar informacionog sistema,
- pregled finansijskih zaduženja i uplata,
- pregled zaduženja i razduženja u biblioteci,
- kalendar koji sadrži sve aktivnosti dodane u sistemu,
- olakšan, jednostavan pregled aktivnosti / ocjena / predmeta kroz sve školske godine
- pregled maksimalno prilagođen svim rezolucijama (smartphone, tablet, desktop).

Informacije koje se čuvaju u sistemu su informacije o studijskim programima, nastavnim planovima i programima, studentima te nastavnom i nenastavnom osoblju. Ove informacije su pohranjene u jedinstvenu bazu podataka. Sistem omogućava online anketiranje studenata te se na osnovu tih podataka može izvršiti detaljna analiza zadovoljstva studenata kroz specifične ankete koje uključuju: diplomirane studente, novoupisane studente, ocjenu kvaliteta fizičkih resursa, ocjenu kvaliteta nastave i nastavnika/saradnika, ulogu studenata u osiguranju kvaliteta i ocjenu efikasnosti administrativnog osoblja.

ECT(A)S KROZ KOMINIKEE

S obzirom da je jedan od glavnih ciljeva Bolonjskog procesa promoviranje mobilnosti, pitanje interpretacije bodova ECT(A)S-a u mobilnosti zauzima posebno mjesto. Imajući u vidu posljednje zaključke eksperata Evropske unije, koji su usvojeni na konferenciji u Vilniusu, održanoj u junu 2012. godine, Kathleen Ordnung smatra kako period koji se provede izvan matične institucije „nosi“ najmanje 15 bodova ECT(A)S-a ili tri mjeseca trajanja boravka (bodovi mobilnosti), te da su ti bodovi jednaki onima koje student provede na matičnom studijskom programu.

Bolonjski proces inducirao je promjenu u sistemu nivoa obrazovanja kroz implementaciju alata koji povećavaju transparentnost u mobilnosti. Ovi instrumenti podrazumijevaju trociklični sistem obrazovanja, razvoj kvalifikacijskog okvira i Evropskog sistema prijenosa bodova (ECTS-a), uz izdavanje posebnog dokumenta dodatka diplomi, te sistem osiguranja kvaliteta.

Ako pogledamo implementaciju ECT(A)S-a, možemo zaključiti kako je ovaj sistem gotovo implementiran. Ipak, tzv. izlazna znanja (*learning outcomes*) još uvijek nisu kompletirana jer određeni sistemi koriste drugi sistem bodovanja, a ne ECT(A)S.

Pored standardnog načina stjecanja znanja i ubičajenog načina „prikupljanja“ bodova, bodovi ECT(A)S-a mogu se obezbjediti i aktivnostima koje nisu direktno vezane za visoko obrazovanje, što uključuje programe cjeloživotnog učenja prepoznate od strane univerziteta. Ministri potpisnici *Bolonjske deklaracije*, na konferenciji u Pragu, zaključili su kakobodovni sistem kao što je ECT(A)S ili drugi kompatibilni sistemi omogućavaju

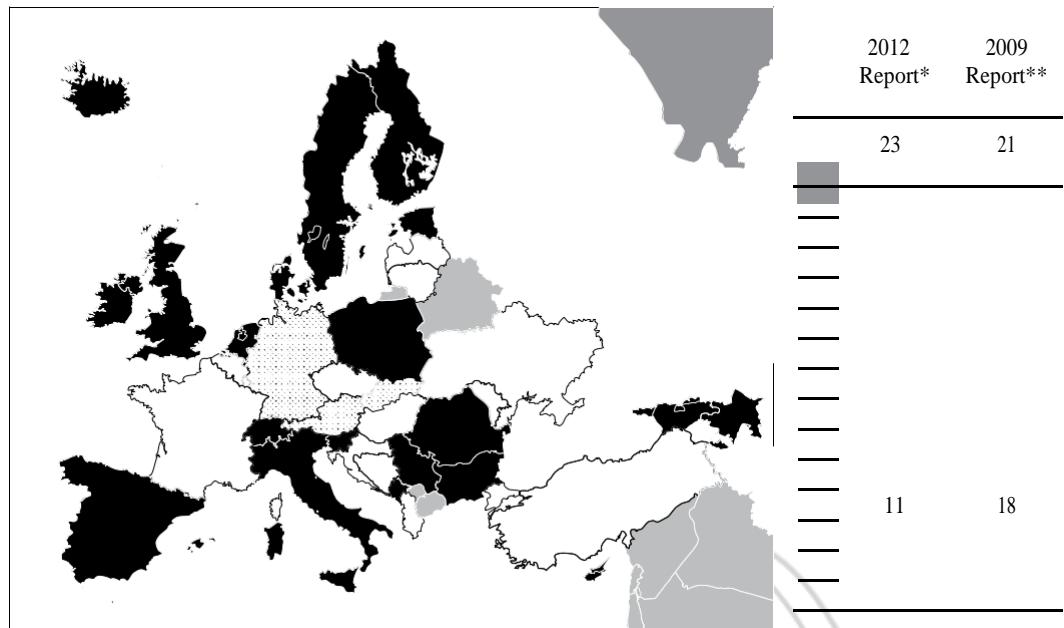
dvostruku funkciju, tj. transferabilnost i akumulaciju, s tim da je u Bergenu donešen zaključak o visini i rasponu bodova za prva dva ciklusa učenja.

Naime, 2005. godine EHEA je usvojila setove raspona bodova prema kojima prvi ciklus obuhvata raspon od 180 do 240 bodova ECT(A)S-a, drugi ciklus raspon od 60 do 120 bodova ECT(A)S-a, te najmanje 60 bodova ECT(A)S-a za drugi ciklus.

Ne postoji jedinstven model programa prvog ciklusa unutar EHEA-e. Većina zemalja ima kombinaciju od 180 bodova ECT(A)S-a i 240 bodova ECT(A)S-a. Jedinstveni programi *bachelor* dodiplomskog programa od 180 bodova ECT(A)S-a postoje u flamanskoj zajednici u Belgiji, te u Francuskoj, Italiji, Lihtenštajnui Švicarskoj. Finska takođe ima jaku predispoziciju prema modelu od 180 bodova ECT(A)S-a, s tim da ti podaci pokrivaju samo podatke na univerzitetima koji ne uključuju profesionalni edukacioni sistem. Model od 180 bodova ECT(A)S-a takođe dominira u više od 75% programa u više od 14 visokoobrazovnih sistema unutar EHEA-e.

Evropski sistem prijenosa bodova i sistem akumulacije je sistem orijentiran prema studentu zasnovan na studentskom opterećenju koji je neophodan da bi se dosegli specifični ishodi učenja. Ovaj sistem je u suštini osmišljen 1989. godine radi priznavanja i prepoznavanja perioda studiranja koji je neki student proveo u inostranstvu. Razvijan je kontinuirano i implementiran u većinu programa na obrazovnim ustanovama, u regijama, nacionalnim sistemima, te evropskom nivou. Akumulacija bodova predstavlja alokaciju bodova prema svakoj pojedinačnoj komponenti studijskog programa prema ukupnom broju bodova koji su potrebni za kompletiranje određenog studijskog programa, te je ovo postala praksa koja se svakodnevno unapređuje unutar prostora EHEA-e.

Pravilna implementacija ECT(A)S-a veoma je važna za postizanje ciljeva ukupnog Bolonjskog procesa. Akumulacija bodova određeni studijski program čini transparentnijim i osigurava facilitaciju ishoda učenja koji su dostignuti na drugim nematičnim ustanovama, kako domaćim tako i inostranim, kao i onim ishodima koji su postignuti izvan sistema formalne edukacije.

Data not available
* Source: BFUG questionnaire 2011.
** Source: Rauhvargers, Deane & Pauwels, 2009

-
- Bodovi ECT(A)S-a su pripojeni svim komponentama na svim VŠU, omogućavajući prijenos i akumulaciju bodova ECT(A)S-a i dobro su povezani s ishodima učenja
-
- Bodovi ECT(A)S-a su pripojeni svim komponentama na više od 75% VŠU programa, omogućavajući prijenos bodova i akumulaciju; bodovi ECT(A)S-a su povezani s ishodima učenja
-
-

Bodovi ECT(A)S-a su pripojeni kod 50% do 75% VŠU programa i bodovi ECT(A)S-a su povezani s ishodima učenja

 Bodovi ECT(A)S-a su pripojeni u najmanje 49% VŠU programa ili se koristi sistem bodo-vanja koji nije u potpunosti kompatibilan s ECT(A)S-om

 Bodovi ECT(A)S-a su pripojeni u najmanje 49% VŠU programa ili se ECT(A)S koristi u programima samo za prijenos bodova

Prikaz implementacije ECT(A)S-a tokom 2010. i 2011. godine (Izvor. EHEA 2012. Bologna Implementation Report, pg. 49, Figure 2.15)

SMJERNICE

Bodovi ECT(A)S-a dodjeljuju se svim komponentama programa visokog obrazovanja, te omogućavaju prijenos i akumulaciju bodova.

Bodovi ECT(A)S-a povezuju se s ishodima učenja.

Bodovi ECT(A)S-a dodijeljeni su svim komponentama na više od 75% programa visokoobra-zovnih ustanova, omogućavajući prijenos i akumulaciju bodova i njihovu povezanost s ishodima učenja ili su bodovi dodijeljeni svim komponentama programa visokoobrazovnih usta-nova koristeći sisteme kompatibilne ECT(A)S-u, kao i povezanost bodova s ishodom učenja.

Bodovi ECT(A)S-a dodijeljeni su 50% do 75% svih programa visokoobrazovnih ustanova, te su bodovi demonstrativno povezani s ishodima učenja ili su bodovi ECT(A)S-a dodijeljeni svim komponentama programa visokoobrazovnih institucija u više od 75% programa omogućavajući prijenos i akumulaciju bodova, ali nisu direktno povezani s ishodima učenja.

Bodovi ECT(A)S-a dodijeljeni su najmanje 49% programa visokoobrazovnih institucija ili nacionalni sistem bodovakoji se koristi nije u potpunosti kompatibilan s ECT(A)S-om.

ECT(A)S se koristi u svim programima, ali samo za prijenos bodova.

Za razliku od smjernica koje postoje za prvi i drugi ciklus studija, trenutno ne postoji jedinstveni model trećeg ciklusa studija; pojedini modeli variraju, ne samo od zemlje do zemlje, nego se čak i unutar jednog nacionalnog sistema obrazovanja javljaju mnoge varijacije. Ovo se može povezati sa studijem prvog ciklusa gdje unutar zemalja EHEA-e koegzistiraju prvi ciklusi studija koji nose 180 i 240 bodova ECT(A)S-a, kao i programi koji imaju

različitu strukturu. Situacija u sistemu drugog ciklusa studija mnogo je jednostavnija i homogenija jer većina njihovih programa ima strukturu od 120 bodova ECT(A)S-a.

Razvoj doktorskih studija, kao trećeg ciklusa studija, jeste jedan neprekidan proces. Doktorske studije karakteriše velika međudržavna i međuinstitucionalna raznolikost kada su u pitanju trajanje studija, institucionalne postavke i korištenje ECT(A)S-a. Njihov karakter varira od obrazovnog programa velike strukture, unutar različitih modela doktorskih ili diplomskih škola, do istraživanja koja se sprovode nezavisno pod supervizijom.

Imajući u vidu sve navedeno, a da bi se učvrstila zajednica EHEA-e, neophodno je elemente ECT(A)S-a povezivati s ishodom učenja. Razvoj, razumijevanje i praktična primjena ishoda učenja krucijalna je za uspjeh ECT(A)S-a, dodatka diplomi, prepoznavanja, kvalifikacijskog okvira i osiguranja kvaliteta, a svi ovi elementi su međuzavisni. Sve visokoobrazovne usta-nove pozvane su da povežu svoje bodove s ishodima učenja i studentskim optrećenjem, kao i da se sve više uključuju u postignuće procjene ishoda učenja.

Evropska komisija predlaže reviziju direktive Evropske unije o prepoznavanju profesionalnih kvalifikacija u skladu s ECT(A)S-om, evropskim kvalifikacijskim okvirom i ishodima učenja. Naime, veoma je bitno prepoznati važnost ova tri elementa u procesu priznavanja zvanja i diploma stečenih na drugim obrazovnim ustanovama.

Prema komunikatu iz Bukurešta, mobilnost tokom studija je veoma bitna za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju, a u cilju što lakšeg zapošljavanja studenata.

Na kraju uključenje u proces internacionalizacije, kao glavnog cilja Bolonjskog procesa, nije samostalna aktivnost nego na njega utječu tri faktora: (1) uspostavljanje ECT(A)S-a kao glavnog promotora studentske mobilnosti; (2) promocija prilikâ za studente i nastavno osoblje za treninge i istraživanja u inostranstvu; te (3) razvoj komparabilnih programa koji će osigurati da diplome prvog ciklusa studija budu relevantne i uporedive na evropskom tržištu rada, odnosno na tržištu rada Evropske unije, a ne samo na užim nacionalnim tržištima rada.

Na ministarskoj konferenciji, održanoj 2001. godine u Pragu, istaknuto je kako je vrlo važna velika fleksibilnost i prihvatanje procesa prilagođavanja kvalifikacija podržanih sistemima dodjele i akumulacije bodova, kao što je ECT(A)S ili neki komparabilni sistem. U svakom slučaju, međusobno prepoznati sistem osiguranja kvaliteta omogućiti će studentima da budu konkurentni na zajedničkom evropskom tržištu rada. Općenito korištenje bodovnog sistema i dodatka diplomi omogućiti će i ubrzati procese u ovom pravcu.

BIBLIOGRAFIJA

- The European Higher Education Area in 2012, Bologna Process Implementation Report; EACEA P9 Eurydice, April 2012. Brussels.
- International Quality Assurance Benchmarking, D. Blackstock, N. Burquel, N Comet, et others. ENQA AISBL, Brussels, Belgium. ISBN 978-952-5539-68-4 ISSN 1458-106X
- Internationl Openess and the External Dimension of the Bologna Process History and the Way Forward. Ligia Deca, EHEA, Vilnius, Bologna and Higher Education Experts Semi-nar, 4-6 June 2012.
- The EHEA in 2012: Bologna Process Implementation Report, A Rauhvargers, Latvia, BFUG Implementation WG
- Qualification frameworks, quality assurance, recognition and transparency tools – Putting Bucharest on track , A B Pedersen, Danish Agency for Universities and Internationalisati-on, 2012.
- Engineering Education and the Bologna Process, A joint communication of SEFI and BEST in view of the 8th Ministerial Conference in Bucharest, 26-27 April 2012.
- The Social Dimension in the Bologna Process, B Power, Vilnius, 4-6 June 2012.
- Discussing Mobility, K. Ordnung, Vilnius 4-6 June 2012. Seminar: Putting Bucharest's Conclusions on Track
- Informacije o implementaciji Bolonjskog procesa u FBIH sa prijedlogom prioriteta i mjera za unapređenje procesa, Federalno Ministarstvo obrazovanja i nauke, oktobar 2011 godi-ne, Mostar, Bosna i Hercegovina.
- Quality Assurance and Learning Ourcomes; L Adamson, M Becerro, P Cullen, L Gonzales
 - Vega, J J Sobrino, N Ryan, ISBN 978-952-5539-58-5 ISSN 1458-106x, ENQA, Helsinki Finland 2010.
- Accreditation Models in Higher Education – Ecperiences and Perspectives, P Di Naura, P-L Omar, A Schade JP Scheele eds, ENQA, Helsinki, Finland 2004, ISBN 952-5539-01-6 ISSN 1458-106x
- Benchmarking in the Improvement of Higher Education, K. Hamalainen, K Hamalainen, Anette Dorge Jessen, M Kaartinen – Koutaniemi, D Kristoffersen, Helsinki Finland 2003, ISBN 951-98680-7-0 ISSN 1458-106X

- Bucharest Communiqué: Making the Most of Our Potential: Consolidating the European Higher Education Area.. 26 – 27 April 2012.
- Informacija o Historijatu Bolonjskog procesa sa pregledom relevantnih dokumeanta, Federalno Ministarstvo Obrazovanja i nauke, Sektor za visoko obrazovanje, April 2011. Godine.
- ECTS User Guide. ISBN 978-92-79-09728-7 European Communities 2009. Belgium
- Bologna Policy Forum Statement, Vienna, March 12, 2010.
- Statement by the Bologna Policy Forum 2009. April 29, 2009. Louvain Belgium.
- Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain – la – Neuve, 28-29. April 2009.
- London Communiqué – Towards the European Higher Education Area: responding to Challenges in Globalised world, 18 May 2007.
- Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Bergen 19-20 May 2005.
- Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin, 19 September 2003, Realising the European Higher Education Area.
- Towards the European Higher Education Area – Communiqué of the meeting of European Ministers in Charge of Higher Education in Prague on May 19th 2001.
- The Bologna Declaration of June 19th 1999.

PRILOG: KLJUČNI DOKUMENTI ECT(A)S SISTEMA

STUDIJSKI PROGRAM: _____

CIKLUS STUDIJA: _____

FAKULTET: _____

ANKETA ZA STUDENTE PROCJENA STUDENTSKOG OPTEREĆENJA

U cilju što preciznije procjene studentskog opterećenja nakon polaganja ispita, molimo Vas da iskreno i objektivno napišete utrošeno vrijeme u satima na navedene pripreme iz tabele. Sve Vaše primjedbe, prijedloge i pohvale ćemo pomno razmotriti i analizirati. Rezultati analize će biti objavljeni na stranici Univerziteta po rubrikom „kvalitet“. Hvala!

NAZIV PREDME TA	SEMEST AR	VRIJEME U SATIMA UTROŠENO NA:					UKUPN O (sati)
		Izradu seminarsk ih radova	Pripre mu kolokvij a	Pripre mu pismeno g ispita	Pripre mu usmeno g ispita	Ostal o	
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							

KOMENTARI

LEARNING AGREEMENT

Academic Year			
Study period	From:		To:
Field of study			

Information about the applicant:

Name of student	
Student's email	
Sending Institution	
Country	

Details of the proposed Study Programme abroad/Learning agreement:

Receiving institution	TRAVNIK
Department	

Course unit code (if any) and page no. of the "Information" file	Course unit title (as indicated in the "Information")	Semester (winter/summer)	Number of ECTS credits

SENDING INSTITUTION

We confirm that the learning agreement is accepted.

<i>Departmental coordinator</i>	<i>Institutional coordinator</i>	<i>Stamp</i>
Name:	Name:	
Signature:	Signature:	
Date:	Date:	

RECEIVING INSTITUTION

We confirm that the learning agreement is accepted.

Departmental coordinator

Name:

Signature:

Date:

Institutional coordinator

Name:

Signature:

Date:

Stamp

CHANGES TO ORIGINAL LEARNING AGREEMENT

(to be filled in ONLY if appropriate)

SENDING INSTITUTION

We confirm that the learning agreement is accepted.

<i>Departmental coordinator</i> Name: Signature: Date:	<i>Institutional coordinator</i> Name: Signature: Date:	<i>Stamp</i>
---	--	--------------

RECEIVING INSTITUTION

We confirm that the learning agreement is accepted.

<i>Departmental coordinator</i>	<i>Institutional coordinator</i>	<i>Stamp</i>
Name:	Name:	
Signature:	Signature:	
Date:	Date:	

EVIDENCIIONI LIST OSTVARENIH ECTS BODOVA/ LIST OF GAINED ECTS CREDITS

Akademska godina/Academic year 20___/___

FAKULTET/DEPARTMAN	
FACULTY/DEPARTMENT	
ODSJEK/SMJER	
DEPARTMENT/COURSE	

Informacije o studentu/Information about the student:

Ime i prezime /Name of student	
Dan, mjesec i godina rođenja / Day, month and year of birth	
Mjesto i država rođenja / Place and country of birth	
Adresa stanovanja/ Residential address	
Šifra studenta /Student code	
Godina upisa na univerzitet-fakultet/ Year of enrollment at the university-faculty	
Ciklus studija/ Study cycle	
Adresa stanovanja tokom studija / Address during the study	
Ostalo / Other information	

R. br . / R. n. o.	Naziv predm eta / Cours e title	Šifra predm eta /Cours e code	Strukt ura ECTS -a ¹ / Cours e code	Sat/ Cour se code	ECT S bodo vi / ECT S credi ts	Ocjena /Lect ure	Nastav nik / Teache r	Semes tar / Semester	Osta lo / Oth er
I GODINA STUDIJA / I-st YEAR OF STUDY									

¹ P – predavanja, V- vježbe, S-seminarski rad, K- kolokvij, PI-pismeni ispit, UI- usmeni ispit

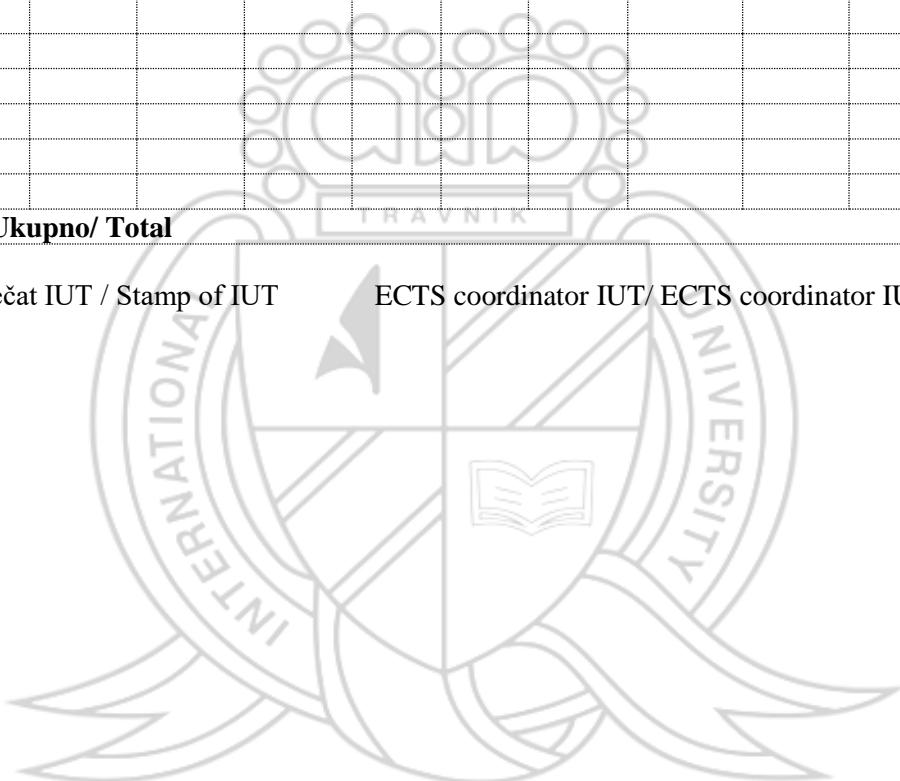
Ukupno/ Total

IV GODINA STUDIJA / IV-th YEAR OF STUDY

Ukupno/ Total

Pečat IUT / Stamp of IUT

ECTS coordinator IUT/ ECTS coordinator IUT

Fakultet/ Faculty: _____
Broj/ Number: _____
Datum/ Date: _____

PRIJEDLOG ZA PRIZNAVANJE POLOŽENIH ISPITA/ PROPOSAL FOR RECOGNITION OF PASSED EXAMS

Informacije o studentu i prethodnoj instituciji/Information about the student and previous institution:

Ime i prezime /Name of student	
Dan, mjesec i godina rođenja / Day, month and year of birth	
Mjesto i država rođenja / Place and country of birth	
Nsyiv institucije / Name of institution	
Fakultet/ Faculty	
Broj indeksa/ Number of index	

Ukupno/ Total

Potpis studenta/ Students signature

POTVRDA PRIZNAVANJA/ RECOGNITION OF PASSED EXAMS

Informacije o studentu i instituciji koja prihvata /Information about the student and accepting institution:

Ime i prezime /Name of student
Dan, mjesec i godina rođenja / Day, month and year of birth
Mjesto i država rođenja / Place and country of birth
Nsiv institucije / Name of institution
Broj spisa /File number

Komisija za priznavanje ispita Exam Recognition Commission

ECTS – PRIJEPIS OCJENA ECTS- TRANSCRIPT OF RECORDS

INSTITUCIJA KOJA ŠALJE/SENDING INSTITUTION	
Naziv i adresa /Name and address	
Fakultet/Odsjek Faculty / Department	
ECTS coordinator/ ECTS coordinator	
Kontakt/Contact	

OSNOVNI PODACI O STUDENTU/ BASIC STUDENT INFORMATION	
Ime i prezime Name of student	
Datum i mjesto rođenja/ Date and place of birth	
Broj upisa/ Number	

INSTITUCIJA KOJA PRIHVATA / RECEIVING INSTITUTION	
Naziv i adresa /Name and address	
Fakultet/Odsjek Faculty / Department	
ECTS coordinator/ ECTS coordinator	

Kontakt/Contact

TABLICA AKUMULIRANIH BODOVA/ TABLE OF ACCUMULATED CREDITS

R. br./ R. no.	Naziv predmeta / Course title	Šifra predmeta / Course code	Trajanje predmeta / Course duration	ECTS ocjena/ ECTS grade	ECTS bodovi / ECTS credits
Ukupno/ Total					

Dodijeljena diploma / Awarded diploma

Potpis službenika studentske službe/ Signature of the student service officer: _____	Pečat institucije/ Stamp of the institution _____	Potpis Dekana/ Dean's signature _____
Broj/ Number: Datum/Date:		

**(1) Šifra predmeta – pozvati se na ECTS paket informacija/
Course code - refer to the ECTS information package**

(2) Trajanje predmeta / Duration of course

Y – 1 puna akademska godina / 1 full academic year

IS – 1 semestar / 1 semester

2S – 2 semestra / 2 semesters

**(3) Opis internacionalnog sistema ocjenjivanja/ Description of
the international grading system**

(4) ECTS skala ocjenjivanja / ECTS grading scale

<i>ECTS ocjena/ ECTS grade</i>	<i>Ocjena/ Grade</i>	<i>Opis/ Description</i>
A	10	<i>Izvanredan uspjeh / Remarkable success</i>
B	9	<i>Iznad prosjeka / Above average</i>
C	8	<i>Prosječno sa manjim greškama / Average with minor errors</i>
D	7	<i>Dobro sa značajnim nedostacima / Good with significant flaws</i>
E	6	<i>Zadovoljava minimalne kriterije / Satisfies minimum criteria</i>
F, FX	5	<i>Ne zadovoljava / Does not satisfy</i>

(5) ECTS krediti/ ECTS credits

1 puna akademska godina / 1 full academic year - 60 kredita (bodova)/ credits

IS – 1 semestar / 1 semester - 30 kredita (bodova)/credits

**ECTS-EVROPSKI SISTEM PRIJENOSA BODOVA
STUDENTSKA PRIJAVA ZA STUDIRANJE U
INOZEMSTVU**

**ECTS EUROPEAN CREDIT TRANSFER SYSTEM
STUDENT APPLICATION FOR STUDY ABROAD**

Informacije o studentu /Information about the student

Ime i prezime /Name of student		
Dan, mjesec i godina rođenja / Day, month and year of birth		
Mjesto i država rođenja / Place and country of birth		
JMBG/JMBG		
Fakultet/ Faculty		
Broj indeksa/ Number of index		
Kontakt/ Contact		

Matična institucija – fakultet / Home institution - faculty		ECTS kreditni sistem – Institucija-fakultet / ECTS credit system - Institution-faculty
Naziv / Name		
Adresa / Address		
Telefon / Phone		
E-mail/		

LISTA INSTITUCIJA KOJIMA SU UPUĆENE PRIJAVE/ LIST OF INSTITUTIONS TO WHICH APPLICATIONS WERE SUBMITTED

R. br. / No.	Institucija/ Institution	Država / Country	Period studiranja/ Period of study	Trajanje boravka / Duration of stay	Broj ostvarenih ECTS bodova/
-----------------------	-----------------------------	---------------------	---	--	---------------------------------------

						Number of achieved ECTS credits
I						
II						
III						

POZNAVANJE JEZIKA / KNOWLEDGE OF LANGUAGE

Maternji jezik / Native language		
Jezik predavanja na matičnoj instituciji / Language lessons at home institution		
Drugi jezici/ Other languages		
Imam dovoljno znanja da pratim nastavu / I have enough knowledge to follow the classes	DA/ YES	NE/NO

Akademski studij na kojem trenutno studiram/ Academic study I am currently studying			
Broj godina studiranja prije odlaska u inostranstvo/ Number of years of study before going abroad			
	DA/ YES	NE/NO	
Jeste li studirali u inostranstvu/Have you studied abroad	Kada/ When	Na kojoj instituciji/ At which institution	

Radno iskustvo povezano sa sadašnjim studijem/ Work experience related to the current study	DA/ YES	NE/NO	
Naziv kompanije, opis posla i vrijeme/ Company name, job description and time			

Datum/Date

Potpis
studenta/ Student signature

Institucija primatelj / Recipient institution	
Naziv / Name	
Potpis koordinatora Univerziteta / Signature of the University Coordinator	VNIK
Broj / Number	
Datum / Date	

Dodatak diplomi / Diploma supplement

Internacionalni univerzitet Travnik u Travniku / International University Travnik of Travnik
Fakultet Informacionih tehnologija Travnik / Faculty of Information technology Travnik

- Ovaj dodatak diplomi slijedi model koji su razvili Evropska komisija, Vijeće Europe i UNESCO / CEPES. Svrha ovog dodatka je pružanje informacija o podobrivanju međunarodne transparentnosti i odgovarajućeg akademskog i stručnog primjeravanja kvalifikaciji (diploma, stepen / ciklus studija i sl.). Izdán je da bi opisan perioda, mivo, kontekst, sadržaj i status programa studija koji je osobu navedena na originalnoj kvalifikaciji uz ovaj dodatak uspešno završila. Ne smiju sadržavati subjektivne presegne, izjave o ekvivalentnosti ili sugestije o priznavanju. Potrebno je navesti tačne informacije u svim dijelovima dokumenta. Na mestima gdje informacije nisu na vedenje, potrebno je objasniti razlog.

- This Diploma Supplement follows the model that was developed by the European Commission, Council of Europe and UNESCO / CEPES. The purpose of the supplement is to provide sufficient independent data to improve the international 'transparency' and fair academic and professional recognition of qualifications (diplomas, degrees / study programs, etc.). It is designed to provide a description of the nature, level, context, content and status of the studies that were pursued and successfully completed by the individual (named on the original qualification to which this supplement is appended). It should be free from any value judgments, equivalence statements or suggestions about recognition. Information in all sections should be provided. Where information is not provided, an explanation should be given.

1. Informacije o nosaču kvalifikacije / Information identifying the holder of the qualification		
1.1 Ime / First name		
1.2 Prezime / Surname		
1.3 Datum rođenja / Date of birth		
1.4 Mjesto rođenja / Place of birth		
1.5 Država rođenja / Country of birth		
1.6 Jedinstveni matični broj građanina / Personal identification number		
1.7 Identifikacijski broj ili broj indeksa / Student identification number or index number		
2. Informacije o kvalifikaciji / Information identifying the qualification		
2.1 Naziv kvalifikacije i odgovarajuća titula / Name of qualification and title conferred		
2.2 Glavna oblast studija za sticanje kvalifikacije / Main field of study for the qualification		
2.3 Naziv visokoskolske ustanove koja dodjeljuje kvalifikaciju / Name of higher education institution awarding the qualification		
2.4 Naziv organizacione jedinice koja vodi studij / Name and status of awarding institution (in original language)		
2.5 Jezik na kojima se obavlja nastava i ispit / Language(s) of instruction and examination		
3. Informacije o stepenu kvalifikacije / Information on the level of the qualification		
3.1 Ciklus studija / Level of qualification		
3.2 Vrijeme izvršenja studija / Length of study		
3.3 Potezni uslovi za upis / Entry requirements		
4. Informacije o sadržaju studija i postignutim rezultatima / Information on the contents and results gained		
4.1 Način studiranja / Mode of study		
4.2 Sistem i pravila studiranja / Program requirements		
4.3 Detalji programa / Programme details	Molimo pogledajte stranu 2. / Please, check the page 2.	
4.4 Akademski godini počinje od 10. listopada tukće kalendarske godine i traje do 30. septembra slijedeće kalendarske godine. Akademski godini dijeli se i uvaženo na jedan za definiranje opterećenja studenata. Akademski godini se podjeljuju na ECTS stud. Opterećenje studija (u drugoj akademskoj godini) iznosi 60 bodova (EC TS-bodova). Uspjeh studenata na opstu i drugim pre vrijedna značja vradnje se i ocjenjuje tako slijedi:	ECTS ocjenjač / ECTS Grade	Ocjena/Grade
	A	10
	B	9
	C	8
	D	7
	E	6
	F, FX	5
Akademski godini počinje od 10. listopada tukće kalendarske godine i traje do 30. septembra slijedeće kalendarske godine. Akademski godini dijeli se i uvaženo na jedan za definiranje opterećenja studenata. Akademski godini se podjeljuju na ECTS stud. Opterećenje studija (u drugoj akademskoj godini) iznosi 60 bodova (EC TS-bodova). Uspjeh studenata na opstu i drugim pre vrijedna značja vradnje se i ocjenjuje tako slijedi: The academic year in BiH usually lasts 10 months, starting in October and ending in July. The academic year begins on October 1st of the current calendar year and lasts until September 30th the following calendar year. The academic year is divided into two semesters. The unit to define a full-time student workload during one semester is 15 credits. The full-time workload for one semester corresponds to 60 credits (ECTS credits). Students' success in their examinations is evaluated and graded as follows: Skala ocjenjivanja i uobičajena raspodjela ocjena i (ukoliko je dostupno) / Grading scheme and, if available, grade distribution	Izuzetan uspjeh sa neznatnim greškama (nosi 95-100 bodova) excellent achievement with minor mistakes (95-100 credits) Iznad prosjeka, sa ponekom greškom (nosi 85-94 bodova) above average with several mistakes (85-94 credits) Prosjekan, sa pojedinačnim greškama (nosi 75-84 bodova) average with small mistakes (75-84 credits) Optično dobar, ali sa znatnjim nedostacima (nosi 65-74 bodova) good with significant disadvantages (65-74 credits) Zadovoljava minimumne kriterije (nosi 55-64 bodova) satisfies minimum criteria (55-64 credits) Ne zadovoljava minimalne kriterije i potrebno je znatno više rada (ispod 55 bodova) did not satisfy minimum criteria and it is necessary to work harder (below 55 credits)	

4.5	Naziv predmeta / Subject name	Broj sati/ Number of lessons			Sifra predmeta/ Study program code	Semestar/ Semester	ECTS bodovi/ ECTS credits	Brojna i opisna ocjena/ Numeric and descriptive grade	ECTS ocjena/ ECTS Grade
		Pred./ Lecture	Vježbe/ Practice	Ukupno/ Total					
1.									
2.									
3.									
4.									
5.									
6.									
7.									
8.									
9.									
10.									
11.									
12.									
13.									
14.									
15.									
16.									
17.									
18.									
19.									
20.									
21.									
22.									
23.									
24.									
25.									
26.									
27.									
28.									
29.									
Ukupan broj ECTS bodova i iprojektna ocjena / Total ECTS credits and average grade:									

4.6 Završni rad / Graduation paper			
Ukupna klasifikacija na kvalifikaciju (na jeziku originalnem) / Overall Classification (in original language)			
Datum upisa na studij / Enrollment date			
Godina studija na koju se student uči upisuje / Year of study the student is enrolled			
Datum održanja / Graduation date			
Ocjena / Grade			
Tema završnog rada / Topic			
5. Informacije o funkciji kvalifikacije / Information on the function of the qualification			
Profesionalni status / Professional status	5.1 Mogućnost za upis na sljedeći ciklus studija / Access to further study	U skladu sa pravilima za DRUGI CIKLUS STUDIJA Internacionog univerziteta Travnik. In accordance with program requirements for the SECOND CYCLE OF STUDY at the International University Travnik and laws from this section	
	5.2 Dodjeljena diploma osigurava naseku po profesionalni naziv Bachelor / Bachelor - inžinjer informacijskih tehnologija posjeduje sljedeće:	Dodjeljena diploma osigurava naseku po profesionalni naziv Bachelor / Bachelor - inžinjer informacijskih tehnologija posjeduje sljedeće:	
<p>Završetkom prvog ciklusa studija Fakulteta informacijskih tehnologija, u skladu sa programom studija, polaznik stiče kompetencije potrebe za projektovanje, implementaciju, održavanje i sigurnost poslovnih informacijskih sistema i upravljanje informacijskim sistemima i projektom srednjeg i višeg stepena složenosti, te mogućnost nastavka visokog obrazovanja na drugom ciklusu studija. Kompetencije stičene studijem programskog sadržaja u skladu sa ovim programom mogu se podjeliti na opće i posebne. Opće kompetencije temelje se na cjelovitoj obrazovanju koje sadrži temeljni teoretski, metodološki i aplikativni znanja s područja informacijskih tehnologija, na analitičko-logičkim obrazovnim sadržajima te komunikacijskim kompetencijama i vještinsima. Kroz sve predmete, u nekim implicitno, a u nekim implicirano, studenti su upućeni na svijest o primjeni poslovne etike, profesionalne i širokratistične odgovornosti njihovog budućeg poziva. Posebne kompetencije temelje se na teoretskim i smrtenim visokostručnim aplikativnim informacijskim studijskim sadržajima, visokostručnosti profesionalnoj sposobnosti i području informacijskih tehnologija. Studenti su educirani u pravcu razvoje logike poslovnih informacijskih apskripti u kontekstu različnih disciplina i praktičnog djejstvovanja poslovnom okruženju. Kvalitativne i kvantitativne metode istraživanja realnog svijeta sistematizovane su na koherentan način koji omogućava kritički odnos prema taktičkim metodama. Poseban značaj imaju programski sadržaj predviđeno, obrazovanje za upotrebu najavrenijih informacijskih i komunikacijskih tehnologija u poslovanju. Osnovne (introductory level) i napredne (intermediate level) kompetencije s područja informacijskih nauaka te vještine omogućavaju studentu samostalan profesionalni i karijeri razvoj po završetku studija.</p> <p>Studenti fakulteta za informacijske tehnologije Travnik stiču znanja, vještine, profesionalne i lične kompetencije u skladu sa Osnovnim kvalifikacijskim okvirom u Bosni i Hercegovini za 1. ciklus studija.</p> <p>Awarded diploma holder provides professional title Bachelor Engineer of information technology. Bachelor Engineer of information technology have the following:</p> <p>By completing the first cycle of studies of the Faculty of Information Technologies, in accordance with the program of study, the student acquires the competencies necessary for the design, implementation, maintenance and security of business information systems and the management of information systems and projects of intermediate and higher degree of complexity and the possibility of continuing higher education in the second cycle of studies. The competencies acquired by the program content program in accordance with this program can be divided into general and special. General competencies are based on comprehensive education that contains basic theoretical, methodological and applied knowledge in the field of information technologies, analytical-logical educational content and communication competencies and skills. Through all subjects, in some explicit, and in some implicitly, students are aware of the application of business ethics, professional and wider social responsibility of their future call. Special competencies are based on theoretical and contemporary high-level applicable informational study content, high-level and professional competence in the field of information technologies. Students are educated in the direction of development a logic of business IT aspects in the context of scientific disciplines and practical work in the business environment. Qualitative and quantitative research methods of the real world are systematized in a coherent way that enables a critical attitude to the application of such methods. Of particular importance is, with program content, education for the use of state-of-the-art information and communication technologies in business. The basic (introductory level) and intermediate level competencies in the area of information science and skills enable the student to have independent professional and personal development after completing the study.</p> <p>Students of the Faculty of Information Technology Travnik acquire knowledge, skills, professional and personal competencies in accordance with the Fundamentals of the Qualifications Framework in Bosnia and Herzegovina for the first cycle of studies.</p>			
6. Dodatne informacije / Additional information			
6.1 Dodatne informacije / Additional information	Rješenje o institucijskoj akreditaciji visokosjedučke ustanove u Internacionom univerzitetu Travnik broj 03-34-1044/20 od 30.11.2020. / The decision on the institutional accreditation of higher education institution International University Travnik number 03-34-1044/20 from 30.11.2020. / Rješenje o produženoj akreditaciji internacionog univerziteta Travnik broj 03-34-1099/20 od 09.12.2020. / The decision on extension of accreditation of the International University Travnik number 03-34-1099/20 from 09.12.2020		
6.2 Dodatni izvori informacija / Further information sources			
7. Ocjena (certifikacija) dodatka diplomi / Certification of the supplement			
7.1. Datum i broj diplome i dodatka diplomi / Date and number of diploma and diploma supplement	7.2. Dekan / Dean	7.3. Štampni pečat / Official seal	7.4. Rektor / Rector
26.09.2020 57/20 INTERNACIONALNI UNIVERZITET TRAVNIK	Prof. dr. sc. Mladen Radivojević	DODATAK DIPLOMI	Prof. dr. sc. Rajko Krstajić DIPLOMA SUPPLEMENT

A.	Information on the national higher education system
B.1	<p>Kao zemlja članica Bologanskog procesa, BiH trenutno provodi državne reforme za učink u evropsko područje visokog obrazovanja do 2010. godine. Ustio vrijeme, država Bosna i Hercegovina ima složeno administrativno ustrojstvo, u kojem se zakonodavna i administrativna ovlaštenja za obrazovanje dijele regionalno, kao i između različitih nivoa vlasti. Samo je 13 zakonodavnih tijela – Ministarstva obrazovanja nadležno za usvajanje relevantnih propisa jer visokoskolski sistem nije u potpunosti harmoniziran na nivou entiteta i kantona. Ustavna nadležnost u obrazovanju je na nivou Kantona. Informacije o visokoskolskom sistemu je dostupne sa sve visokoskolske ustanove u Bosni i Hercegovini u svim poproljajima jednom godišnje utvrđuje Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranju kvalitete i objavljuje na svojoj web stranici, odakle je preuzimaju visokoskolske ustanove prilikom izrade dodatka diplomi.</p> <p>U cilju reforme visokog obrazovanja, 30. jula 2007. godine donesen je Okvirni zakon o visokom obrazovanju (sl. glasnik BiH broj 59/07) u Bosni i Hercegovini, kojim su ustanovljeni osnovni principi i standardi za sticanje visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini, u skladu s relevantnim odredbama Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (ETS No. 5, 1950.) i njensih protokola. Preporukom Komitea ministara Vijeća Europe o priznavanju i ocjeni kvaliteta privatnih visokoskolskih ustanova (R(97)1), Preporukom o pristupu visokom obrazovanju (R(98)3) i Preporukom o istraživačkom zadatuču univerziteta (R(2008)1) i drugim relevantnim principima međunarodno priznatih pravnih instrumenta čiji je država ugovorila u Bosni i Hercegovini, te u skladu s Konvencijom Vijeća Europe / UNESCO-a o priznavanju kvalifikacija u visokom obrazovanju u evropskoj regiji (ETS No. 165, 1997.).</p> <p>Bosna i Hercegovina je u septembru 2003. godine stvrdnjem potpis na relevantne dokumente prihvatali evropske stručne ciljeve u oblasti visokog obrazovanja, temeljne u Deklaraciji evropskih ministara visokog obrazovanja iz Bolonje (1999.), kao i kroz razvoj ovog koncepta.</p> <p>As a member state of the European Union, Bosnia and Herzegovina (BiH) presents its own national reforms to the European Area of Higher Education by 2010. At the same time the state of BiH has a complex administrative set up dividing legislative and administrative authority for education regionally as well as among various government levels. Alone 13 legislative bodies - Education Ministries are competent for enacting the relevant legislation. Therefore the higher education system is formed in various from one part of the country to the other. The constitutional authority in education is at the Canton. Information about higher education system is unique for all higher education institutions in Bosnia and Herzegovina in every chapter and annually defined by Agency for Development of Higher Education and Quality Assurance which publish them on their website. Higher education institutions can download information when they create their diploma supplement.</p> <p>For the purpose of reforming of higher education, the Frame work Law on Higher Education in Bosnia and Herzegovina ("Official Gazette of BiH" no. 59/07) was adopted on July 30, 2007, which establishes the basic principles and standards for acquisition of higher education in Bosnia and Herzegovina, in accordance with the relevant provisions of the European Convention on Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ETS No. 5, 1950), and its Protocols, through the Recommendation of Committee of Ministers of the Council of Europe on Recognition and Evaluation of Quality of Private Higher Education Institutions (R(97)1), Recommendation on Access to Higher Education (R(98)3), and Recommendation on Research Task of Universities (R(2008)1), and other relevant principles from internationally recognized legal instruments the contractual party of which Bosnia and Herzegovina is, and in line with the Convention of the Council of Europe / UNESCO on Recognition of Qualifications in Higher Education in the European Region (ETS No. 165, 1997). Bosnia and Herzegovina, by putting signatures to the relevant documents in September, 2003 accepted the European strategic goals in the area of higher education, as reflected in the Declaration of the European Ministers of Higher Education from Bologna (1999), as well as the subsequent developments of this concept.</p>
B.2	<p>Pristup visokom obrazovanju / Approach to higher education</p> <p>Kandidati za visoko obrazovanje moraju imati uspješno završeno redovno četvorogodišnje srednjoškolsko obrazovanje. Dokument koji daje pravo na prijavu je svjedodžba / svjedokstvo o završenju srednjoj školi. Detaljne informacije možete pronaći na web stranici Univerziteta www.univ-travnik.com i na web stranici Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sportsa www.mnnk-srpska.ba.</p> <p>Applicants for higher education are required to have successfully accomplished secondary education comprising 4 years of full time schooling. The credential that entitles for application is the certificate on completion of secondary education.</p> <p>Stepeni i kvalifikacije / Degrees and qualifications</p> <p>Visoko obrazovanje je organizirano u tri stepena / ciklusa studija itd.: - Prvi ciklus studija koji se vreduje sa 180 bodova (tri studijske godine), odnosno sa 240 bodova (četiri studijske godine) koji vodi do akademiske titule i stručnog zvanja Bakalavriat / Bachelor. - Drugi ciklus studija koji se vreduje od 60 do 120 ECTS - bodova (jedna do dvije studijske godine), što sa prvim ciklom studija ukupno iznosi 300 ECTS - bodova (ukupno 5 studijskih godina), što vodi do akademiske titule i stručnog zvanja magistar. - Treći ciklus studija koji se vreduje sa 180 ECTS bodova (tri studijske godine), što sa prvim i drugim ciklom studija ukupno iznosi 480 ECTS bodova (ukupno 8 studijskih godina), što vodi do akademiske titule i naučnog zvanja doktor nauka ili umjetnosti.</p> <p>(1) Organjene vlasti BiH dulje se dijele u tri osnovna administrativna dijela: Republika Srpska i Federacija BiH. FBiH je dalje podijeljena na 10 kantona. Uz dva entiteta, BiH čini i Distrikto Brčko, koji ima međunarodnu superviziju i koji je administrativna jedinica pod suverenitetom države BiH. Zakonodavne nadležnosti u obrazovanju su na Parlamentu BiH, Nacionalnoj skupštini Republike Srpske, Parlamentu Federacije BiH, 10 kantonskim skupštinama, te na Skupštini Distrikta Brčko.</p> <p>(2) Ovi podaci će biti redovno ažurirani.</p> <p>(3) U BiH, 11 ministarstava o obrazovanju (jedno u RS i deset u kantonima u Federaciji BiH) imaju punu nadležnost nad obrazovanjem, uključujući visoko obrazovanje. U Distriktu Brčko, Odjek za obrazovanje Distrikta Brčko ima punu nadležnost nad obrazovanjem. Ministarstvo obrazovanja i nauke Federacije BiH nadležno je za koordinaciju između 10 kantonskih ministarstava obrazovanja.</p> <p>Higher education is organised in a full scale three cycle system - A first cycle of 180 - 240 ECTS credits (three or four years full time study) to obtain the degree of Bachelor / Bachelor, which is the first degree. - Upon completion of this first degree, 60 - 120 ECTS credits (one or two years of full time study) lead to the master degree, the second degree. Altogether higher education studies leading to a second degree requires 300 ECTS credits (5 years). - Third cycle of 180 ECTS credits (three years full time study) lead to the doctoral or Ph.D. Altogether higher education studies lead to the total of 480 ECTS credits (8 years).</p> <p>(1) Governmental authorities of the state of BiH are further divided among 2 first-order administrative divisions: the Republic of Srpska and District, an administrative unit under the sovereignty of the state of BiH. Legislative competences in education are attributed to the BiH Parliament, the Republic of Srpska National Assembly, the Parliament of the Federation of BiH, the 10 Cantonal Assemblies and the District Brčko Assembly.</p> <p>(2) These figures require regular updating.</p> <p>(3) In BiH, 11 ministries of education (one in Republic of Srpska and ten cantons of the Federation of BiH) have full competence over education including higher education. In Brčko District, the Department for Education of Brčko District has full competence over education. The Ministry of Education and Science of the BiH&H is responsible to coordinate between the 10 cantonal ministries of education.</p>

INTERNACIONALNI UNIVERZITET TRAVNIK

www.iu-travnik.com

Aleja Konzula-Meljanac bb, 72270 Travnik, BIH

Tel.+ 387 (0)30 509 682

